TÜRKİYE İÇİN
DEVRİM
"İDAREİ MASLAHATÇILAR ESASLI DEVRİM YAPAMAZ.. GAZİ MUSTAFA KEMAL

Haftalık Gazete
Sayı : 7 - 2 Aralık 1969 - 150 Kr.
Sahibi: Cemal Reşit Eyüboğlu — Genel Yayın Müdürü: Doğan Avcıoğlu — Yazı İşleri Müdürü : Uluç Gürkan
İdare Yeri: Adakale Sok. 28/4 Yenişehir — Ankara Telefon : 12 72 00
Abone : Yıllık 70 TL. Altı aylık 35 TL. Üç aylık 17,5 TL. dır (Yurt dışı ve uçak için ayrıca posta ücreti alınır.) İlân: Santimi 40 TL.
Ankara'da Murat Matbaasında dizilip tertip edilmiş, Hürriyet Matbaasında basılmıştır

Bir Basın Kralı A.P. iktidarına harp ilân etti!

BAYAR-27 MAYIS-ORDU

SENATO'YA GİRMEK İSTEYEN C. BAYAR ANAYASAYI YAPAN ZİNDE KUVVETLER İÇİN NELER DÜŞÜNDÜĞÜNÜ AÇIKLIYOR ...

Kudretli «Spiegel» dergisiyle Almanya Savunma Bakanı Strauss arasındaki rotatif - bakan savaşından çok daha şiddetli bir meydan muharebesini, Türkiye'nin basın kralları olan Simavi kardeşlerin büyüğü, Başbakan Demirel'e karşı açmış bulunuyor.

Almanya'daki savaşta Bakan Strauss, askeri sırları a-

(Sonu S. 7'de)

OLAYIN SUÇLULARI ORTAYA ÇIKINCAYA KADAR GÖKTEN ŞİMŞEK DE YAĞSA YILMAYACAĞIZ

Gazetede yayınladığımız bir ilân, tabirini kelimelere başka mana vererek karının namus ve iffetine yapılmış bir hakaretmiş gibi halk oyuna sunmak istedin. Bundan gayen Türk ve İslâm geleneklerinin aile mahremiyetine gösterdiği hassasiyetten istifade etmekti. Bildiğimiz kadarıyla bu olayın namus ve iffet ile bir ilgisi yoktur.

VATANDAŞ YAHYA OĞLU SÜLEYMAN DEMİREL

Bu adamı tanıyor musun?

Şimdi halkın kafasını kurcalayan şu suallere cevap ver

1. **Nerede tanıdın ?**
2. **Nasıl tanıdın ?**
3. **Ne münasebetle tanıdın?**
4. **Evinde senden başka tanıyan var mı ?**
5. **Ölüm olayı hakkında ne biliyorsun?**

[redacted]

Basın Kralı'nın gazetesi Günaydın, Demirel'e savaşı böyle başlattı

BAKIŞ

ERBAKAN OLAYI

doğan avcıoğlu

İlerici basının ve sol düşünürlerin çabasıyla bir Erbakan efsanesi yaratılmış bulunuyor. Son günlere kadar Almanlara ait Magdeburg Sigorta Şirketinin bürosunda faaliyetini yürüten Erbakan, komprador burjuvaziye karşı çıkan Anadolu burjuvazisinin temsilcisi, hatta müslüman halkla birlikte müslüman sosyalizmi kuracak lider sayılmaktadır.

Türk toplumunun evriminin açıklanmasında, ekonomik temeldeki gelişmelerden, «Hristiyan Batı» değerleriyle «Türk Müslüman» değerleri arasındaki çatışmaya ağırlık tanıyan marksistik iddiasındaki TİP'e mensup bazı iktisat hocalarına göre, mevcut haliyle TİP'in «Türk toplumunun kurulması sürecindeki tarihi görevi bitmiştir.» Ama Türk ve müslüman değerlerini temsil eden mukaddesatçı akım, komprador burjuvaziye karşı çıktığı ölçüde, Hristiyan Batı değerlerini reddeden Türk Sosyalizminin öncülüğünü yapacaktır. Erbakan hareketi bu bakımdan ümit vericidir

Bu görüş, Ecevit'in orta sol teorisyenlerince de az çok paylaşılmaktadır. Ulus başyazarı, mukaddesatçı hareketi komprador burjuvaziye yaslanan Demirel'e karşı Anadolu'nun dinine bağlı ulusal burjuvazisinin direnişi olarak selâmlamıştır.

Ne var ki, bu ilginç değerlendirmeler, kaynağını Türkiye'de kapitalizmin gelişmesine dayanan tahlillerden değil, Erbakan'ın sözlerinden almaktadır. Şeriatçı Erbakan'ın masonlara çatan ve Anadolu burjuvazisinin İstanbul burjuvazisi tarafından sömürüldüğünü ileri süren bir takım sözleri, «Anadolu'nun dindar ulusal burjuvazisi» ve «Doğu kültürüne bağlı sosyalizm» teorilerine temel teşkil etmiştir.

Nedir bu Anadolu'nun dindar ulusal burjuvazisi? Eğer bunda coğrafya ağır basıyorsa, Ankara'da bakkaliktan gelme Vehbi Koç, Adana'da hamallıktan yetişme Hacı Ömer, koyuncu Ercan'lar, aşiret beyi Bayezıt'lar ve bir sürü arnavut, Anadolu burjuvazisinden sayılmalıdır. Anadolu'da biraz sivrilen kapitalistler, büyük şehirlerin kompradorlarıyla çatışmak şöyle dursun, onlar arasında saf tutmak için koşuşmaktadırlar.

Öte yandan komprador burjuvazi, Anadolu'da kendilere bağlı bir burjuva sınıfı var olduğu için kudretlidir. Bugün Anadolu şehir ve kasabalarında sivrilen burjuvazi, ezici çoğunluğuyla tüccardır. Bunlar genellikle İstanbul ve İzmir büyük burjuvazisinin büyükleri ve acentalarıdır. Yabancı petrol, lâstik, traktör, buzdolabı, radyo, otomobil v. s. şirketlerinin satıcıları, Koç ve benzerlerinin acentaları, büyük ihracat firmalarının ikinci elden adamları, Anadolu burjuvazisini denilen grubun en kudretli kesimini teşkil etmektedir. Şimdi bunlara, turistik tesis kurucuları da katılmıştır.

Anadolu'da ekonomik ve politik planda nüfuzu gittikçe artan bu burjuvazi, kudret ve zenginliğinin kaynağının, yabancı sermayeye ve işbirlikçilere dayandığının bilincine coktan varmıştır. Bu tutumlarıyla İstanbul kompradorları ne kadar ulusalsa onlar da o kadar ulusalcıdır. Böyle bir burjuvazinin mukaddesatçı hareketle çok sıkı bağlılık duyacağı açıktır. Ekonomik çıkarlar, müslümanlık görüntüsünden çok daha ağır basmaktadır. Bu nedenlerle, İslâmcılık ve Anadoluculuk sloganlarıyla ortaya çıkan Erbakan hareketinin, bir gelişme gösterebileceğini

(Sonu S. 7'de)

ilhami soysal

TOPRAK AĞALARI KONUŞUYOR

«BİZ DE AÇIZ, İŞÇİLER DE. ÖNCE BİZ KAZANALIM Kİ, İŞÇİLER DE DOYSUN» DİYEN AĞAYI, İŞÇİLER DOĞRULUYOR : «HE YA!»

Orhan Kantoğlu'nun Hürriyette yayınlanan röportajı toprak ağaları ile kapitalist büyük çiftçilerin, toprak reformunun lâfına dahi tahammül edemediklerini gösterdi.

Bir mühendis olan Hikmet Serdengeçti, «Konak yavrusu çıftlik evinden getirttiği Coca — Colayı gazeteci misafirine ikram ederken, «Cesetlerimizi çiğnemeden toprak reformu olmaz» diyordu:

«Toprak reformu diyorlar. Toprak reformunun yapılması demek, en az dört milyon insanın kurşuna dizilmesi de

(Sonu S. 7'de)

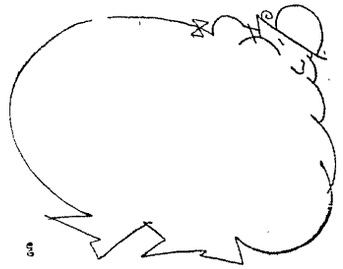

İNÖNÜ POLİTİKADAN ÇEKİLEBİLİR Mİ?.

Frankfurter Allgemeine Zeitung, CHP Genel Başkanı ile ilgili şu haberi verdi: «İnönü, politikadaki aktif yaşantısına artık son vermek istiyor. İnönü şimdi sâdece özel hayatını yaşamak niyetinde. Fakat görüş ve düşünce yeteneği açısından, politik bilgi ve karar vere

(Sonu S. 3'de)

Vietnam'daki Amerikan katliamı için soruşturma açıldı (Gazetelerden)

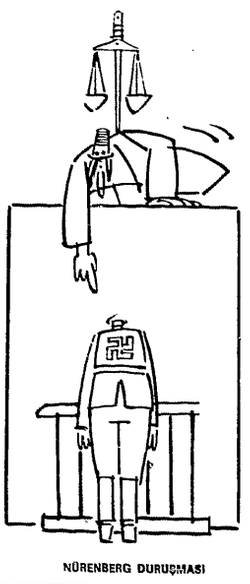

NÜRENBERG DURUŞMASI

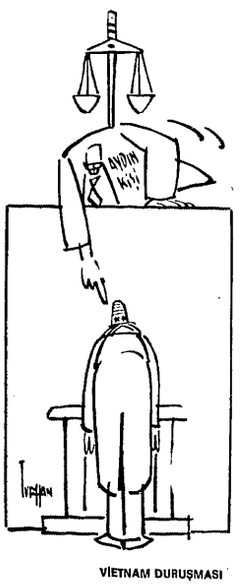

VİETNAM DURUŞMASI

CHP'DE GÜLEK OLAYI

Kasım Gülek'in tekrar partiye alınması için yapılan teşebbüs, CHP Parlamento Grubunu karıştırdı. Sivas Senatörü Hüseyin Öztürk, bu konuda bilgi istedi. Genel Sekreter Ecevit, olayı İnönü'ye bağlayarak geçiştirmeye çalıştı. Fakat Kemal Satır, Gülek'in partiye alınma işi çıktığında Adana'da bulunduğunu, Gülek'in partiye alınmasını Ecevit'in teklif ettiğini belirtti Paşa, «Gülek'in kırk günahı var» demiş ve konunun Kemal Satır'a havalesini uygun bulmuştu.

Gülek'in partiye alınması nın Ecevit tarafından teklif edilmiş olması, buna karşı çı an ve Ecevit'e bağlı Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu yöneticileri için ağır bir darbe oldu. Bu arada Satır, ortanın solu grubu kurulmaya çalışırken yapılan gizli toplantılardan haberdar bulunduğunu, fakat hareketi öğlemek yerine teşvikçisi oldu günü da açıkladı.

ORDU ORDU

Bir geceliğine yılan olsam
Ordu ordu.
Varsam 65 bin köye ki
Avuçlarını ısırsam ölü düşmüş ırgatların,
Kalk diye.

Bir geceliğine su olsam
Ordu ordu,
Aksam çatlak tarlalarına sel,
Başlamasa, göz göğüs yara
Sulama döğüşü açlığın.

Bir geceliğine yel olsam
Düşşüz karanlıklarla, ordu ordu.
Alınlarını ak —
35 bin yıldan beri terleyen —
Alınlarını öpsem iyice.

Bir geceliğine aydınlık olsam
Ordu ordu.
Doğarcasına ulu dağlarından özgürlüğün
Onlardan geldiğimi, onları uyandıracağımı,
Söylesem ta güneş.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

BAĞNAZLIK

ilhan selçuk

Galile'nin hikâyesini öğrenciler okul sıralarında öğrenirler.. Gerçi bir parça yanlış öğrenirler ama, ne de olsa Galile'nin gerçek uğruna savaşı, daha küçük yaştayken düşüncelere yansır.

Galile'nin içinde yaşadığı toplum, dünyanın evrenin merkezi olduğuna inanmıştı. Zamanın ululari, kilise otoriteleri, kudret sahipleri; heybetli görünüşleri ve mureber tavırlarıyla bu iddiayı bir gerçekmiş gibi aalatırlar:

— Evet, derlerdi evrenin merkezi arzdır. Güneş, dünyanın çevresinde döner; üstünde yaşadığımız yer yuvarlağı olduğu yerde durur.

Toplum inanmıştı bu yargıya.. Öğretim bunun üstüne yapılırdı. Daha küçücük yaşta bir iyice insanların kafası na sokulurdu bu inanç. İki kere iki dört eder gibi bel lenirdi. Kilise tüm ağırlığıyla toplumun başında idi. Toplum düzeni soyluların ve kilisenin ortaklığı üstüne yürü yordu. Haik, düzenin tutucular koalisyonu karşısında boy nu eğik yaşıyordu.

Galile, yaptığı araştırmalar ve incelemelerle dünya nın evrenin merkezi olmadığını anladı. İnanılan ve öğre tilenın tersineydi gerçek.. Bir sürü otorite, halk yığınları üstüne çökmüş ve yanlış bir yargıyı geçerli kılmışlardı. Galile geçerli yargının tersine bir iddiayla ortaya çıktığı zaman kıyamet koptu. Nasıl olurdu da kilise otoritelerinin, kökeni kutsal kaynaklarda bulunan otoritesi kırılabilirdi?. Halkın gözünde, kamunun önünde nasıl küçültülebilirdi kilise ve kilise bağlı iktidar... Tutucular koalisyonunun beyinlere perçinlenmiş nüfuzu çatlatılamadı.

Enkizisyon mahkemesine sevkedildi Galile.

Okullarda Galile'nin her türlü işkenceye ve tehdide kulak asmadan gerçeği sonuna kadar savunduğu, ve:

— Ne yapayım ki dünya dönüyor... dediği anlatılır öğrenciye.

Oysa Galile gerçeği söylemekte direnmemiş, hata et tiğini kabul ederek enkizisyon mahkemesinin elinden sıy rılmıştır.

Türkiye'de bugün tabu olan konular vardır, bunlar dan birincisi parlâmentoculuk konusudur. Parlâmentoculuk üstüne söz söylemeye kalkan kişi dikkatli olmalı, tutucular koalisyonunun enkizisyon mahkemesinden sakın malıdır. Ülkemizde sandıktan çıkıp iktidara oturan komprador — mütegallibe ortaklığı, Galile'nin yaşadığı çağdaki kilise kadar mutaassıptır bu noktada....

— Parlâmentoculuk, emperyalizmin azgelişmiş ülkere re ihraç ettiği rejimdir, dediniz mi, idam fermanı hazır dır.

Türkiye'de liberal aydın geleneği diye birşey olmadığından ve yarım aydınlar, içinde yaşadığımız düzende parlâmentoculuktan yana zehir zemberek bir taassup içinde bulunduklarından konuya objektif açıdan eğilmek zor laşmaktadır.

Buna rağmen «Devrim» parlâmentoculuğun ne olup ne olmadığına bilimsel açıdan eğilmiştir. Kapitalist ülkelerin rejimi olarak ortaya çıkan parlâmentoculuk yoksul bir ülkeye ithal edildiği zaman ne sonuç veriyor?.

Merak edilecek bir soru değil mi bu?.

142'inci madde şampiyonlarının, fikir özgürlüğü düşmanlarının Türkiye'de parlamentoculuğa toz kondurmaları bir tesadüf müdür?.

«Anayasa sosyalizme kapalıdır» dedikten sonra parlamentoculuğun övgüsüne girişenlerin davranışları bilinçsiz midir?.

Türkiye'nin son yirmi yılda uydulaştığını, sömürgeleştiğini söylüyoruz, kapitülasyonların ihya edildiğini İsmet Paşa bile tekrar ediyor. Acaba uydulaştığımız devreye parlamentoculuğun içiçe bulunması üzerinde durulmadan geçilecek anlamsız bir olay mıdır?.

Parlamentoculuğun da ne olup ne olmadığını araştırmak zorundayız. Toplumun komprador, mütegallibe, softa çevrelerini tam anlamında iktidara oturtan rejimdir parlamentoculuk. İleri akımları tasfiye ederek, geri akımlara yeşil ışık yakarak geçen bir zaman içinde en büyük ileri ci eylem de parlamentoyu darmadağın eden 27 Mayıs hareketi olarak görülüyor..

Bütün bu işaretler üniversitemizin öğretim üyeleri için bir anlam taşımaz mı?.

Toplumlar için rejimler bir amaç değil, bir araçtır. Parlâmentoculuğun kimlere araç olduğunu araştırmak bilim adamlarımızın vaktı geçmiş ve gecikmiş bir görevi olarak ortaya çıkmıştır.

PARLAMENTOCULUK TARTIŞMALARI

KALKINMA AÇISINDAN PARLAMENTOCULUK

Prof. Maurice Duverger

Batı Politik kurumlarının gelişmehâlindeki ülkelerde işleyişi konusunda en kötümser görüşleri ileri süren Batılı siyasal bilimciler arasında Prof. Maurice Duverger de yer almaktadır. Ünlü siyasal bilimci Batı politik kurumlarının kalkınma gereklerine uygun düşmediğini, çeşitli kitaplarında ileri sürmektedir. Duverger, «Introduction a la Politique» adlı kitabında da bu tezi geliştirmektedir.

Doğum oranları sabit kaldığı halde, ölüm oranlarında azalma, azgelişmiş ülkelerde çok hızlı bir nüfus artışı yaratmıştır. Bu sıkıntıya yaralarını hızlı nüfus artışı götürmektedir. Pasta büyümekte, ama pastayı bölüşecekler daha çabuk çoğaldığından, zaten küçük olan adam başına pay daha da azalmaktadır.

Modern toplumun alt yapısını inşa için gerekli iş gücünü, tüketim malları üreten kesimdeki alt yapı yatırımlarına kaydırma zorunluluğu, çok düşük bir yaşama düzeyini daha da düşürebilir. Güney Amerika, Orta Doğu, Afrika ve Uzak Doğu ülkeleri hâlen bu ilk sermaye birikiminin güçlükleri içinde boğuşmaktadır. İlk sermaye birikiminin güçlükleri, XIX. Yüzyıl Avrupasında ve XX Yüzyılın ilk yarısında Stalin diktatörlüğü günlerinde işçi sınıfının müthiş sömürülmesine yol açmıştır.

Politik çelişme, bu ekonomik ve demografik çelişmelerden daha az önemli değil dir. Sâkin zamanlarda dahi, azgelişmiş ülkelerde demokrasi pek az işleyebilir. Okuma — yazma bilmeyen bir nüfusun kültür yetersizliği, halkın politik sorunları anlaşmasına imkân vermez. Halkı her türlü etkiye, her türlü demogojiye açık bırakır. Eşitsizliğin derinliği, bu eşitsizliğin yarattığı zıtlaşmaların şiddetli, parti ve seçim oyunlarının serbestçe cereyanı için gerekli «asgari muşekkereler»in sağlanmasına elverme. Bu nedenlerle, azgelişmiş ülkeler, otoriter rejimlere sürüklenmeye mahkumdurlar (s. 357).

BATI KURUMLARI, MODERNLEŞMEÇİ GECİKTİRİR

Politik rejimler ile teknik — ekonomik gelişme düzeyi arasındaki bağlantı politik rejimler ile üretim araçlarının mülkiyet sistemi arasındaki bağlantı kadar güçlü gözükmektedir. Hatta ilk bağlantı, ikinci bağlantıdan daha kuvvetlidir: Batı tipi çoğulcu (pluralist) demokrasi, yüksek bir sanayileşme düzeyine uygun düşmektedir. «Hür halklar, zengin halklardır» denmesi, sert bir biçimde de olsa, temel bir gerçeği pek az mübalağa ile dile getirmektedir.

Halkının büyük kısmı açlık çeken ve okuma — yazma bilmeyen ülkelerde Batı tipi çok partili sistemi uygulamak, fiiliyatta imkânsızdır. Bu ülkelerde, görünüşte modern usullerin gerisinde eski feodal otokrasi rejimleri işlemekte devam eder. Demokratik usuller, bu feodal rejimleri yıkmaya yardımcı olmak şöyle dursun, tam aksine, onları maskeleyerek, ömürlerinin çok daha uzamasını sağlar. Gerçekten çok partili demokrasi, XIX. ve XX. Yüzyıllarda Batının zengin ülkelerinde gelişmiştir. Orada da rejimin kökleşmesi, sanayileşmenin gerçekleştirilmesinden ve bütün toplumun yaşama düzeyinin yükselmesinden sonra mümkün olmuştur. (s. 176).

KEMALİST REJİM.

Ordu, bazan sol bir politik güç niteliğini kazanır. XIX. Yüzyıl başında Fransa'da durum böyleydi. Çünkü ihtilalın yetiştirdiği subaylar, genellikle liberal görüşlü ve halkın içinden gelen kişilerdi.

Günümüzde bazı azgelişmiş ülkelerde de aynı durum görülmektedir. Bu ülkelerde askeri okullar fakir sınıflara ya da küçük burjuvaziye mensup kabiliyetli çocuklara top lumsal yükselme yolu açmak tadır. Bu şartlarda, askerler, büyük feodallerin egemenliğindeki bir iktidarın karşısında, fakir sınıfları ve küçük burjuvaziyi temsile yönelebilirler. Askeri darbeler, bu alarda, küçük burjuvazi ve hatta halk kesimleri yararına, feodalleri iktidardan uzaklaştırmayı amaç edinebilir. Bu durum Mustafa Kemal Türkiyesinde, Nâsır Mısırında, Orta Doğu ve Güney Amerikadaki bazı askeri hareketlerde hayli açık olarak gözükmektedir. (s. 214).

OTORİTELER SOSYALİZMİ

Üçüncü Dünya ülkeleri, kapitalist yoldan modernleşemezler. Yeterli iç sermaye den yoksundurlar. Yabancı sermaye ise, proleter milletlere, avantajlı şartlarda, sömürge tipi teşebbüsler biçiminde, ülkenin genel dengesini bozmaksızın, belli büyük zenginlikleri işletmek için gitmektedir.

Gerçekten demokratik bir sosyalizmin doğrudan doğru ya kurulması da mümkün gözükmemektedir. Belirtildiği üzere, proleter milletlerin yapıları, demokrasinin işlemesini ve klasik özgürlüklerin gelişmesini çok güçleştirir. Üçüncü Dünya sosyalizmi, zorunlu olarak, otoriter nitelik kazanacaktır. Tercihi, otorite derecesi ve sosyalizmi biçimiyle sınırlı kalmaktadır. (s. 370).

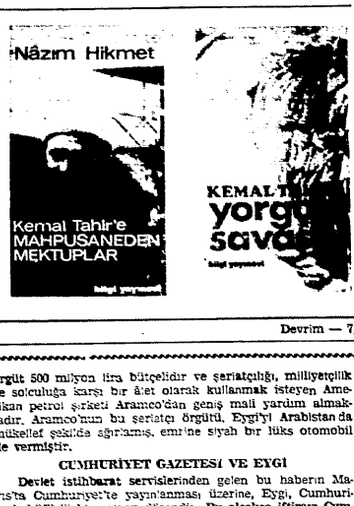

Devrim — 7/2

Ben Milletvekili iken...

Demirel, programını okuyor...

Meclis'in Beşinci Birleşiminde hâlâ daha Meclis Başkanlık Divanı üyeliklerinin Partiler arasında nasıl bölüşüleceği çözümlenememişti.

Beşinci Birleşimin nasıl başladığını tutanaklardan aynen alıyoruz :

BAŞKAN — Millet Meclisi'nin Beşinci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN — Otomatik cihazla yoklama yapılacaktır. Sayın üyelerin kabul düğmelerine basmalarını rica ederim.

Yoklama işlemi bitmiştir.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır görüşmelere başlıyoruz. (Soldan şiddetli alkışlar ve «bravo» sesleri arasında Başbakan Süleyman Demirel ve Bakanlar Kurulu Üyeleri salona girdiler.)

Türkiye'de her şey ters olduğu için Parlâmento'da da sağ kanat partileri Başkanlık kürsüsüne göre sol tarafta otururlardı. Onun için tutanaklarda iktidar partisinden gelen alkışlar yahut, yuh'lar daima «Soldan alkışlar» yahut «Soldan gürültüler» diye geçmektedir.

Meclislerde dahi sağla' solu yerli yerince oturtamadığımız, eşi menendi, benzeri, örneği görülmemiş cici demokraside her şey Padişahlıktan kalmış, İnönü ile devam etmiş «Ben yaptım oldu» usulünce yürütülüyordu.

Beşinci Birleşimde de Başkanlık Divanı henüz kurulmamışken, Başbakan hükümet programını kürsüye çıkıp okuyacak ve kurulmamış bir Başkanlık Divanı yönetiminde Hükümet programı üzerindeki görüşmeleri açmış oluacktı ...

Başkanlık Divanı henüz kurulmamışken hükümet programının okunması olayı şöylece cereyan etmişti. Tutanaklardan aynen alıyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, gündemimizin birinci maddesinde Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi vardır. Bakanlar Kurulu programının Millet Meclisinde okunmasını müteakip Cumhuriyet Senatosunda da okunması lâzım geldiğinden gündemin ikinci maddesinin birinci maddeden evvel müzakeresi hususunu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. Bakanlar Kurulunun programını okumak üzere Sayın Başbakan buyursun.

(Başbekan Süleyman Demirel, soldan şiddetli alkışlar ve bravo sesleri arasında kürsüye geldi.)

A.P. li milletvekilleri bir alkışlıyor bir alkışlıyorlardı ki Demirel'i... Kendileri çoğunlukta bulunduğuna göre bu büyük sevgi gösterilerinden sonra zaten programın kabul edilmemesi diye bir şey bahis konusu olamazdı. Yani hükümet programının Parlâmento'da okunması sadece bir formaliteyi yerine getirmek için oluyordu. Ve bizler de bu formalitede birer figüran olarak bulunuyorduk.

Demirel bir hayli hörmetlice olan saçsız başı, iri ve yuvarlak gövdesi ve kalın parmaklı elleriyle, ağzında yapıştırma bir gülücük kürsüye çıktı. Düzelmemiş bir şivesi vardı. Türkçeyi çok kötü ve yanlış konuşuyordu. Birden büyümüş gonç irisi çocuklarda rastlanan bir yordamsızlığı vardı Kürsüde elini, kolunu başını bir türlü doğru dürüst ayarlıyamıyordu. Bazan gövdesini geriye doğru atıyor, başı bir tarafa, kolu bir tarafa gidiyordu. Oysa şöyle derli toplu kıvrak bir hatip olmıya pek özendiği, o kocaman vucuduyle kürsüye zıplıyarak çıkmak isteyişinden belliydi... Ama bir türlü kendisindeki o kütüğe bir çeki düzen veremiyordu. Adımlarını atarken ayaklarını lop lop diye tam tabanıyla basıyor, kolunu el sıkmak için uzatırken dahi parmakları birbirinden ölçüsüz şekilde fazla açılıyordu. Başı ise mutlaka ya sağa doğru, ya sola doğru kaykılmış duruyordu.

Bazan uzaktan bakardım Demirel'e. O tururken de başını sola doğru kaykılı tutar, yorulunca sağa doğru kaykılırdı.

Dalgalı bir havada yüksekçe bir rıhtımdan bir sandala binmeye kalksa, çevik olayım derken ayağını göbeğini topariyamıyacağı için mutlaka sandalı batırırdı. Yahut eski devirde ihtiyarların çubuk içtiği bir odaya girse, ona buna selam vermeye çalışırken basacağı yerleri ayarlayamaz; geri giderim yan döneyim derken bütün çubukları kırardı...

İşte kürsüde de ilk bakışta insana pek tuhaf gelen böyle bir yordamsızlık içinde konuşuyordu. Kelimeler dudaklarıyla dilinden değil de, sonun yemiş gibi bütün ağzı boşluğundan çıkıyordu. İnce hecele'er inceleniyor, vurgular birbirine karışıyordu.

Demirel programın giriş bölümünde şöyle diyordu :

— Programımızın izahına geçerken herşeyden evvel açıklanacak husus, Atatürk ilkelerine ve 27 Mayıs inkılâbına dayanan ve milî iradenin tasvibine mazhar olan Anayasamızın ruhu ve metni ile hâkim kılınanın şaşmaz hedefimiz olduğudur, (Soldan alkışlar) Demokratik düzenin ve Türk devletinin temeli olan Atatürk devrimlerini her yönü ile korumayı en başta gelen bir ödev saymaktayız.

Bunları söylerken yanımdakilere :

—Allah nazardan saklasın. Allah kem gözlerden esirgesin. Bak ne guzel söylüyor, diyordum.

Demirel devam ediyordu :

— Hangi siyasi görüşe sahip olursak olalım, birbirimize tahammül etmek, birbirimizin fikir ve davranışlarına karşı müsamahalı olmak gerektiğine inanıyorum. (Soldan alkışlar.)

Bu sözleri söyleyen Demiree bir süre sonra «Nâzım Hikmet Türkiye'nin en büyük şairidir» dediğimiz için bizi yerlerde tekmeleterek linç ettirmeye kalkacak ve bu yatırımızı mucize olarak bir rastlantı eseri kurtaracaktık.

Ve yine Demirel şöyle diyordu :

— Devletin başlıca görevinin vatandaşın can ve mal emniyetini, seyahat ve çalışma hurriyetini teminat altına almak, yurdun emniyet ve asayişini gerçek gibi korumak olduğunda kesin bir inanca sahip bulunan Hükümetimiz, bu konuda gerekli bütün tedbirleri alacaktır ...

Ama sonra ne Kanlı Pazarda polislerin gözleri önünde bıçaklanıp öldürülenlerin kaatilleri, ne Beyazıt meydanında genç'eri kurşunlayıp sivışan polisler yakalanacak : ne Kayseri olaylarının failleri, ne de Demirel'in hoşuna gitmiyen haberler yazan gazetecilerin arabasını gece yarısı yakmış olanlar bulunacaktı.

Demirel devam ediyordu konuşmasına :

— ... Vicdanı ve mesleki kanaatini hür bir şekilde ifade eden insanlarının güven içinde bulunmaları, millet sevgisi ve hizmet şevki içinde vazifelerini görmeleri, tarafsız idare anlayışımızın tabii bir sonucudur...

İnsan bugün bu sözleri tutanaklardan okurken gıdıklanıyormuş gibi oluyor...

Bunları söyleyen Demirel başta öğretmenler olduğu halde keyfine uymayan ne kadar savcı, kaymakam, vali varsa hepsini çil yavrusuna çevirecek ve bunların Danıştay'dan aldıkları kararları da uygulamıyacak olan Demirel'di...

Cici demokrasinin göstermelik formalitesi içinde sözlerle eylemler birbirini tutmuyor; samimiyetsizlikler, kandırmacalar ve kaydırmacalarla binbir çelişinin tayfununda milyonlarca insan, bir avuç politikacının avucunda hazin bir oyuncak haline geliyordu.

Ve bu içinden çıkılmaz kargaşaya, bu kargaşadan yararlananlar, el çırparak :

— Yaşasın demokrasi, diyorlardı.

çetin alt...

GERİCİ BASINDA NE VAR NE YOK?

Hasan Kaya Cemal

MEHMET ŞEVKET EYGİ KİMDİR?

Mehmet Şevket Eygi, ülkemizdeki bozuk düzenin korunmasından yana olan iç ve dış güçlerin beslediği şeriatçı akımın bugün için Necip Fazıl ve benzerlerinin «pabuçlarını dama atanı» en parlak teorîsyenidir. Galatasaray ve Mülkiye mezunu Eygi, sahibi bulunduğu Bugün ve Sabah gazetelerliyle mücadelesini sürdürmekte, geleck ton — on beş sene» içinde Türkiye'de şeriatçı düzenin kurulabileceği inancını beslemektedir. Eygi, bu iddiasına destek olarak, daha şimdiden «cici demokrasi» sâyesinde Meclis'e giren «en azından elli adet şuurlu şeriatçı mebus» ile «şeriatın yüzde 80'ininn hâlen ülkemizde «cayır cayır» uygulandığını göstermektedir.

Bir «CIA katilamı» diyebileceğimiz Endonezya'daki karşı — devrimci hareketi alkışlayan ve salık veren Eygi'nin, beslendiği dış güçlerle ilişkilerine bir göz atmanın hayli yararlı olacağı kanısındayız.

ARAMCO - RÂBITAT - ÜL - ÂLEM - ÜL İSLÂM - EYGİ

Hâlen Avrupa'da bulunan ve Hicaz'da aldığı borçlarla geçindiğini söyleyen Mehmet Şevket Eygi, laikliğe aykırı bir yazısından mahkûm edilince, hapisten kurtulmak için bu yılın başlarında «yeryüzünde müslümanlarla meskûn ve beş vakitte ezan okunan her yer bizim vatanımızdır» diyerek Suudi Arabistan'a sığınmıştı. Bugün başyazarı, orada Râbıtat — ül — Âlem — ül — İslâm örgütü tarafından ağırlanmıştı. Devlet istihbarat servislerimizin saptadığına ve şeriatçılarımızın itirafına göre, şeriatçılık ilkelerini etrafında dünya islâm birliği kurma amacını güden bu örgüt 500 milyon lira bütçelidir ve şeriatçılığı, milliyetçilik ve solculuğa karşı bir âlet olarak kullanmak isteyen Amerikan petrol şirketi Aramco'dan geniş mali yardım almaktadır. Aramco'nun bu şeriatçı örgütü, Eygi'yi Arabistan da mükellef şekilde ağırlamış, emrine siyah bir lüks otomobil de vermiştir.

CUMHURİYET GAZETESİ VE EYGİ

Devlet istihbarat servislerinden gelen bu haberin Meclis'te Cumhuriyet'te yayınlanması üzerine, Eygi, Cumhuriyet'e küfürlü bir cevap döşendi: «Bu alçakça iftiraya Cumhuriyet paçavrasının yanında bırakmıyacağım... Putperest organı Cumhuriyet... İşgal gazetesi Cumhuriyet... Sen müfteri bir paçavrasın... Mason, siyonist, komünist ve deccal kulu gazete...»

Eygi'nin cevabının dikkat çekici yanı, Râbıtat — ül — Âlem — ül İslâm kanalıyla Aramco tarafından beslendiği iddialarına dokunmaktan dikkatle kaçınmasıydı. Eygi, bu konuda susuyordu.

METİN TOKER — MEHMET ŞEVKET EYGİ

Bir süre geçtikten sonra, Metin Toker, Eygi şeriatçılığının Aramco tarafından beslendiğini ileri sürdü. Bugün başyazarı, Metin Toker'e de küfürlü bir cevap verdi :

«İsmet Paşa'nın damadının yukarıdaki satırlarının hiçbir ilmî kıymeti yoktur. Devrimbaz bir gazetecinin kaleminden çıkmış demagojik lâflar, boş safsatalardır... Metin Toker'e... din işlerine karışmamasını tavsiye ederiz.»

AMERİKA VE MEHMET ŞEVKET EYGİ

Fakat Aramco konusunda Eygi, yine «gık» diyemedi. Amerikan petrol şirketleriyle ilişkilerini susarak geçiştirmek isteyen Eygi, üzerindeki şüpheleri silmek için, «siyonizmin dostu» Amerika'ya çatma yolunu seçti :

«Türkiye'deki mutlu, putlu ve nâmussuz soyguncu azınlık ise Amerika'ya, Batı'ya, İsrail'e bağlıdır. İslâmcılar bunların hepsine de düşmandırlar. Evet, ben haçlı, siyonist, kapitalist, emperyalist, soygucu Amerika'ya karşıyım... Kavun kafalı budala Amerikalılar...»

Böylece Amerika'ya çatan Eygi, bir türlü şeriatçılığın petrol koktuğunu reddedemiyordu. Aksine, Aramco'nun şeriat üzere yönetilen Suudi Arabistan'ı ihya ettiğini yazmaktaydı :

«Arabistan, petrollerinin işletilmesini Amerikalılara vermiştir... Aramco, yol, hastahane, mektep, işçi evleri yapmakla vazifelidir. Yaptığı yükcrce mektep ve hastahanenin masraflarını da o ödemektedir. Aramco her yıl Suudi Arabistan hazinesine milyarlar ödüyor... Vicdanı kanaatim odur ki, Suudi Arabistan petrolleri bu İslâm devletinin, mil letinin ve ükesinin azamî yararına çalıştırılmaktadır.»

Türkiye'de çittikçe güçlenen şeriatçı akımın fena halde petrol ve dolar koktuğunu, Eygi dahi inkâr edememektedir.

GENÇLİK

KEMALİST BAĞIMSIZ TÜRKİYE

Uluç Gürkan

Ankara Yüksek Okullar Talebe Birliği Genel Kurulu, bir kısmı «Bağımsız Türkiye» ötekileri ise «Kemalist Türkiye, diye haykıran iki gençlik grubunu karşı karşıya getirdi. «Bağımsız Türkiye» tezi, Kemalizmin özü olduğuna göre, bu slogana karşı Kemalizmle çıkmayı anlamanın imkânı yoktu. «Bağımsız Türkiye» diyenlerin «Kemalist Türkiye» istedikleri açıktı. Nitekim tutucu güçler koalisyonuna karşı bu grubun bas sloganı «Atatürk Geliyor» idi. O halde bu iki slogan nasıl karşı karşıya getirilebilmekte ve gençliği bölmekte kullanılmaktaydı?.

Bu acaip durum, bir takım politikacılardan emir alan bir federasyonun yönetıcilerinin marifetiydi. Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonunun bazı yöneticileri, siyasi partilerden bağımsız kişilik kazanma yolunda olan gençlik hareketini zayıflatmak ve parti uyduluğu politikasını sürdürebilmek için, bu çareyi bulmuşlardı: «Bağımsız Türkiye» diyen Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonuna, «Kemalist Türkiye» sloganıyla karşı koyacaklardı: CHP yöneticileri, gençliğin bağımsızlık özlemini cevaplandıran bir politika izlemekten uzaktılar. Bu tutumlarıyla dolaylı yoldan «Türkiye bağımsızdır» görüşünü savunmaktaydılar. Atatürk'ün kazandırdığı bağımsızlığın nasıl yitirildiğini görmezlikten gelmekteydiler. Kemalizmin bağımsızlık ilkesinden ayrılışlarını gizlemek için bu yöneticiler Kemalizmi istismar konusu yapmaktaydılar. SDDF'nun bir kısım «talimatlı» yöneticileri de, bu küçük parti oyununa alet olmaktaydılar. Böylece, bağımsızlığa karşı Kemalizm gibi bir politik kavram sahtekârlığı ortaya çıkmaktaydı.

Bir kısım yöneticilerinin, politikacıların böyle küçük oyunlarına alet olan uyducu tutumu, federasyonun gençlik arasında itibarının giderek azalmasına yol açmaktadır. Nitekim ODTU Öğrenci Birliğine Sosyal Demokrasi Derneği listesinden başkan olan Erhan Erdoğmuş ve Fen Fakültesi Sosyal Demokrasi Derneği yöneticeleri, bu konuda, bütün sosyal demokrat tabanın tepkisine sözcülük etmektedirler.

Gençlik eylemi siyasi partilerin etkisinden tamamen kurtulduğunda, millicl güçbirliği yolunda gençlik önemli bir adım atmış olacaktır.

POLİS ENSTİTÜSÜNDE BOYKOT

650 Polis Enstitüsü öğrencisi, kısa süreli bir boykot yaptı. Öğrenciler bir yürüyüş yapmak istediklerse de, valilik «Siz tabancalı kimselersiniz, asker sayılırsınız» diye müsaade vermedi. Öğrenciler, derme çatma hocalardan şikâyetçiler ve tüm emniyet teşkilâtının yeniden düzenlenmesi gerektiğini inanıyorlar. Öğrenciler «Biz hiç bir siyasi iktidarın maşası değiliz ve olmayacağız» diyorlar.

İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencileri de boykot kervanına katıldı. Onlar geniş muhtariyete sahip İşlâmi İlimler Akademisi kurulmasını istiyorlar. Öğrenciler «Batıda yüzlerce akademi var, bizde neden yok» diyorlar ve son çare olarak boykota gittiklerini söylüyorlar. Ama onların boykotu «şu veya bu zümdeve karşı olan tahripkar bir boykot» değildir.

AMERİKAN HABERLER MERKEZİ

FKF (yeni adıyla TDGF) bir süre önce «Dünyada ve Türkiye'de Devrimci Hareket ve Gençliğin Yeri» adlı 8 sahifelik bir broşür yayınlamıştı. Geçen hafta ise 4 sahifelik bir başka broşür, aynı kapak içinde, FKF adı kullanılarak, posta ile belli adreslere yollandı. NATO'nun övüldüğü, parlâmentoculuğa sahip çıkılmanın öğütlendiği bu broşürle ilgili olarak TDGF yöneticileri, bunu Amerikan Haberler Merkezince hazırlanmış olduğunu ve bu konuda ellerindeki delilleri savcılığa verdiklerini söylemektedirler.

DOĞAN AVCIOĞLU
TÜRK ORDUSU VE AMERİKA 1947 – 1969

VII — ABD.'NİN NATO'DA YARATTIĞI BUNALIM

Kanattaki Türkiye'nin güvenliği, hasım klasik silâhlarla da saldırsa, Nato'nun nükleer silâhlarla kitlevi mukabelede bulunulacağının içtenlikle benimsediği günlerde dahi, kesinlikle sağlanmış olmaktan uzaktı. Kitlevi mukabele stratejisi, hiç değilse kanatlar bakımından, oldukça geniş bir esneklik ve belirsizlik taşımaktaydı. Amaçları sınırlı bir Sovyet taarruzu karşısında, ABD'nin Türkiye'yi, Torosların gerisinde savunmakla yetinmesi mümkündü.

Bu güvensizlik tehlikesi, ABD'nin 1960'lardan itibaren, Nato'nun resmi stratejisine aldırmadan, esnek mukabele stratejisini benimsemesiyle, Türkiye için önemli ölçüde artmıştır.

Sovyetler, 1957'de Sputnik'i fırlatana kadar, Amerikan topraklarını nükleer bir tehdit altında değildi. Bir savaş hâlinde, nihayet ABD birlikleri Avrupa'da savaşacak, sınırlı asker kaybına uğrayacaktı. Amerikan halkına hiçbir şey olmıyacaktı. Nitekim İkinci Dünya Savaşında, 55 milyon insan ölmüştü. Ama Amerikan kaybı, 350 bin kişiydi. Üstelik ABD, 1939 — 1945 döneminde, milli gelirini bir kat arttırarak «savaş zenginle» olmuştu.

Sovyetlerin, ülkelerindeki üslerden fırlatılarak Amerika'daki hedefleri 20 — 25 dakika içinde tahrip edecek uzun menzilli füzeler yapmalarıyla, ABD için durum değişmiştir. Amerikan Hava Kuvvetleri'nin bilimsel örgütü sayabileceğimiz Rand Corporation'ın bir incelemesi, bir Sovyet nükleer taarruzu üzerine, ABD'den 122 milyon kişinin ölebileceğini hesaplamıştır. Böylece, ABD, ilk kez kendini müthiş bir tehdit altında hissetmiş, kamuoyu paniğe kapılmıştır. Füze yarışında ABD'nin geride kaldığı, Sovyetlerin isterlerse ABD'yi yok edebilecekleri ileri sürülmüştür. Kennedy, bu korkuyu seçim silâhı yaparak 1960 başkanlık seçimini kazanmıştır.

MERDİVENİN 44 BASAMAĞI

Esnek mukabele stratejisi bu şartlarda geliştirilmiştir. Buna göre, ABD bir saldırı karşısında hemen stratejik nükleer silâhlara başvurmıyacaktır. Saldırıdan vazgeçirmek için, mukabele dozunu kademe kademe arttıracaktır. Başkan Kennedy, bu görüşe uygun olarak 25 Temmuz 1961'de«Küçük düşmek ya da bütün gücümüze nükleer savaşlara sürüklenmek alternatiflerinden daha geniş seçişlere sahip olmak istiyoruz» diyordu.

Esnek mukabele ve tırmanma doktrini, bu görüşlerin sonucudur. Vietnam'da fiyaskoyla sonuçlanan tırmanma doktrinin baş teorisyenlerinden Herman Kahn, nükleer silâhları ateşleyecek bütün düğmelere düşünmeden basılacak olan son kademeye gelmeden önce 44 basamak saymaktadır. Bu uzun merdivenin onlikinci basamağında, ancak Kore tipi, harp ilân etmeksizin klasik silâhlarla yürütülen savaş yer almaktadır. «Kazanan ya da mülsadesiz yapıldı» diyerek, basmadan derinal özür dilemeyi gerektiren ufak bir nükleer silâh patlatılması, onbeşinci basamaktadır. Bir fırsat ya da fırsat olsun diye, bir iki ufak nükleer bomba düşürülmesi yirmibirinci basamaktadır. Böylece kırkdördüncü basağama gelene kadar, çok uzun bir zaman geçmektedir. Ayrıca, bir hesap yanlışlığı olmasın diye, hangi durumda, hangi basamağa çıkılacağı basına açıkça bildirilmektedir.

FRANSIZ GENERALLERİ ATEŞ PÜSKÜRÜYOR

Bu yeni strateji, Amerika'nın kitlevi mukabele doktrininin şemsiyesi altında kendini güvenlikte hisseden Avrupalı Nato ülkeleri arasında yaygın itirazlara yol açmıştır. Avrupa güvenliğini artık tehlikede görmeye başlamışlardır. Denmiştir ki, «Klasik silâhlarla Sovyetler üstün. Onları ancak kitlevi mukabele nin kesinlikle geleceği korkusu durdurabilir. Oysa şimdi bu tehdidi kaldırarak, saldırıyı teşvik etmiş oluyoruz. Meselâ Hamburg'un işgali gibi sınırlı Sovyet hareketlerine boyun eğmekten başka çâre kalmayabilir. Nükleer silâhlarla bir tırmanmaya gidilise dahi, yeni strateji ile Amerikan bombaları, işgal altındaki Nato ülkesinin toprak sınırında patlayacaktır. Sovyet nükleer silâhları da, Amerikan bombalarına karşı mukabele olarak aynı ülkenin üzerine düşecektir. Yeni strateji, Avrupa'yı ya tamamen harap olmak ya da Sovyetlere teslim olmaktan başka bir tercih bırakmamaktadır.» Nitekim Savunma Bakanı Mesmer tarafından De Gaulle'un görüşü olduğu ihsas edilen 26 Haziran 1967 tarihli konferansında General Ailleret, yeni strateji ni şu sert üslupla eleştirmişti:

«Bu strateji, konvansiyonel silâhlarla saldırmaları hâlinde Rusya ve müttefiklerinin durdurulmasında başarılı olamaz. Karada düşman bize iki ilâ üç oranında güçlüdür. Bu üstünlük hava savaşı durumunda daha da belirgindir. Bu koşullarda, Norveç'ten Türkiye'ye uzanan bir savunma cephesine yönelecek bir saldırı hareketinin ilk anda çok hüyük toprak kazancı olacağı açıktır.»

«Bu saldırıyı bertaraf etmek için, taktik nükleer silâhların kullanılması kuşkusuz daha etkilidir. Bu durumda, Avrupa açısından herhangi bir savaşın bedeni felâketlere açık olacaktır. Savaş alanı hâline geldikten sonra, sâdece taktik nükleer silâhlar kullanılsa bile. Avrupa dündüz olur.»

General Pierre M. Gallois da «Amerika'nın devletlerinin savunması sında klasik savaş tâkımı kuvvetlerini ve nükleer savaş tehdidini sürdürmekle, Sovyetler Birliği nin nükleer tehdit savaşına girişmeye hazırlanmış olmıyor mu» dedikten sonra, Avrupa'daki Müttefik kuvvetler Başkomutanı Norstad'ın, Washington'un isteği üzerine benimsediği nükleer silâhları kullanmadan önce saldırganı askîm basına toplaması için bir zaman verme — pause» görüşünü eleştirmektedir.

«Hırsınağı bir yarar sağlamak şöyle dursun, «düşünme zamanı» verme», karşı tarafa, hasmın koyduğu kurallara uyarak, daha az riskoyu göze alarak saldırıya geçebilme olanağını vermektedir. Eğer Nato, «düşünme zamanı» vermek Sovyetlerin Hamburg'u ya da teorik olarak Nato garantisi altında bulunan başka bir toprak parçasını işgal etmelerini kim engelleyebilir? Böyle bir durumda müttefikler nasıl bir tepki göstertirler? Doğrudan doğruya saldırıya uğrayan Nato ülkesi bir yana, ittifakın öteki üyeleri, aşırı çekingen davranmaz ve böylece nükleer silâhlarla misilleme tehdidinin önleyici etkisi zayıflamaz mı? Kaldı ki işlerin yolunda gittiğini gören düşman, kolaylıkla Cenevre'de bir barış konferansı çağrısında bulunabilir ve «düşünme zamanı»nın sona erişinden hemen önce ele geçirdiği yerler üzerinden bir barış anlaşması pazarlığına girişebilirdi. Böyle birkaç «düşünme zamanı» verilmesinin sonunda da, Batı Avrupa özgür ve bağımsız olmaktan çıkardı.» (1)

«SİZ TÜRKLER İÇİN ÇOK FENA»

İşte yeni strateji. Amerika içe hayatı olan Batı Avrupa'da dahi, geniş tepkilere ve güvensizlik duygusunun yayılmasına yol açmıştır. Nato içinde bir mücadele başlamıştır. O tarihlere Nato'da geteyli bulunan Amerikalı Sezai Orkunt, ittifaktaki havayi şeyide anlatmaktadır:

«Yeni strateji 1962'de resmen Nato askeri komitelerine geldi. Once kulisteydi. Hava bulandı. Nato'da birbirimizi saymaz olduk.»

Yeni stratejiyle ortaya çıkan durum, kanaatkâr Türkiye için çok daha kritiktî : Batı Avrupa'da büyük miktarda Amerikan askeri vardı. Ayrıca Batı Avrupa'nın kaybı, Sovyetlerin, ABD'nin kabul edemiyeceği bir kudrete erişmesi demekti. ABD bu nedenle, Avrupa'nın işgaline seyirci kalamazdı. Sovyetler de bunu pek iyi bilmekteydi. Ama Batı Avrupa gibi hayatı olmayan kanattaki Türkiye kolaylıkla feda edilebilirdi. Sezai Orkunt, yeni stratejiyle ABD'nin zaruret hâlinde Nato'nun tümü üzerinde kayıplara uğramaktansa Türkiye gibi bir kanat üzerinde tavizde bulunmayı göze alacağını ileri sürmektedir (2). Öteki Nato üyeleri de durumun farkındadırlar. Belçika ve Hollanda generalleri, Türk askeri temsil heyeti, başkanına«Siz Türkler kanattasınız. Sizin için çok fena» demeye koyulmuşlardır.

Bu şartlarda Nato'daki Türk subaylarının 1967 Aralık ayına kadar süreceğ ümitsiz mücadelesi başlamıştır

Gelecek yazı :

NATO İÇİNDEKİ ÜMİTSİZ MÜCADELEMİZ

(1) Pierre M. Galois, Problems of National Strategy, s. 301.
(2) Cumhuriyet, 17 Temmuz 1968

BİR SENATÖRE AÇIK MEKTUP

Sayın Mehmet Özgüneş ,

15 Kasım 1969 tarihli Cumhuriyet'te yayınlanan «27 Mayıs'ın Neresindeyiz» başlıklı yazısını okudum. Meselenin konuluşu ve gelişmelerdeki taktik safhalarla, stratejik hedefler üzerindeki, doğru müşahede ve değerlendirmelerinize için, sizi, bir okuyucu olarak tebrik ederim. Ancak, üçüncü safhadaki görüş açısı ve varışlarınız bakımından, sanıyorum ki, bir çelişme içindesiniz. Ve çelişme, sizinle başlamayan, Atatürk inkılâplarından beri yılar yılı sürüp giden, daha doğrusu Atatürk'le başlayan bir «Kavram Karışıklığı» dır. Maalesef, Atatürk İnkılâbının da, tamamlanmamasının, tamamlayıcı bir yöne istikametlendirilememiyişinin. kısacası bu inkılâbın yetersizliği nin ve şanssızlığının da, fikir ve dünya görüşü âmili olmuştur. Bu çelişme ve kavram karışıklığı, sizin de elo aldığınız ve hemen bütün aydınlarımın, milli yapımız ve gelişmemiz üzerindeki görüşlerine hâkim olan «Muâsır Medeniyet Seviyesine Ulaşmak» üzerindeki anlayıştır. İşte bu anlayıştır ki kanaatımca, inkılâp ve İhtilâllerimizin bütün kaderine damgasını vuran bir kısırlık ve kavram karışıklığı teşkil etmektedir. Şöyle ki

Evet, Atatürk'ün de Milli Kurtuluş hareketimiz içi hedef tuttuğu gelişme, Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktadır. Ondanberi de bu görüş, kolay bir formül olarak, bütün aydınlarımızın, politika ve fikir adamlarımızın dünya görüşlerine rehber olmuştur. Âdeta Milli bir slogan olarak benimsenmiştir.

İyi ama, hangi medeniyet seviyesine ulaşmak? İşte düğüm noktası bu sorunun cevaplandırılmasındadır. Çünkü meselâ, eğer XIX. yüzyılda ve gene meselâ Japonya gibi, milli gelişmemize girişmiş olsaydık, hedef belliydi: Batı Avrupa'nın teknik uygarlığına varmak! Ve bu uygarlığın dayandığı Sosyal, daha doğrusu sosyo — ekonomik nizama ayak uydurmak. Yan sömürge ve sömürge hallerinden çıkış, metropolleşmek. Dünya ekonomik iş taksimine böylece katılmak! Hülâsa o zaman bu nizamın bir ne adı vardı : Kapitalizm. Kapitalizm ise mutlaka, başka pazarlarda veya ülkelerde ilkisadî imtiyazları, hattâ siyasî hâkimiyetleri gerektiriyordu, Çünkü kapitalist merkezler, yahut metropoller, bunun için kendi aralarında harbediyorlardı. Rusya Asya'da, İngiltere Asya ve Afrika'da, Fransa Afrika'da, Güneydoğu Asya'da, Japonya Asya'da Çin, Kore ve Okyanus hedefleriyle, bütün dünya pazarlarında, diğer kapitalist ülkelerle mücadele hâlindeydiler. Bu mücadelenin adına da, ham madde ve pazar kavgası, daha doğrusu emeryalizm deniyordu. Eğer o asırda biz de meydana atılabilseydik, biz de bu kervana karışacaktık: Kapitalist nizama uymak ve orada, sanayici — ihracatçı bir ülke olarak yerimizi almak...

Muasır medeniyet seviyesi buydu. Ve bu seviye TEK'ti. Müesseseleri müşterek'ti. Halbuki Türkiye, Birinci Dünya Harbinden sonra Millî Kurtuluş Hareketi bayrağını açtığı zaman, dünyaya yeni sloganlar, yeni değerler getiriyordu. Çünkü dünya, artık parçalanmıştı. Metropollerin dünyanın merkezi oluşu formülü, artık değerini kaybediyordu. Metropoller, kendi aralarındaki kavgalarla, parça parçaydılar. Türkiye ise çağımıza yeni bir hareket getiriyordu: Millî Kurtuluş Hareketi. Ve bu Millî Kurtuluş Hareketi, meselâ XIX. yüzyılın Millî İstiklâl mücadelelerinden başka türlü birşeydi. Bu hareket, o güne kadar dünyada bilinen tezatlara ve bu tezatların çözülme yollarına, yeni bir düva ile karşıyordu. O güne kadar göze çarpan iki tezada, yâni :

a — Metropollerde sınıflar arasındaki kavga.

b — Ve metropollerin kendi aralarındaki pazar ve toprak kavgalarına bu yeni hareketle, üçüncü bir tezat ve onun çözüm mücadelelerini getiriyordu. Sömürge ve yarı sömürgelerle metropoller arasındaki tezat, bir üçüncü ve daha geniş tezattı. Bunun çözüm yolu ise, Millî Kurtuluş hareketi oluyordu. Hem antikapitalist, hem antiemperyalist, bir mücadele oluyordu. Atatürk de kendi mücadelesine böyle başladı. Fakat Millî Kurtuluş Hareketinin bir safhası olan İstiklâl Savaşı başarılıp, onu izleyen yapı değişikliklerî de yapıldıktan sonra Millî Kurtuluş Hareketi, tam kendi sosyo — ekonomik nizamını yaratma safhasına gelince, birden kısırlaştı. Kendi dünya görüşünü yaratamadı. «Muasır medeniyet seviyesine ulaşmak» gibi belirsiz bir mefhum içinde hapsolduk. Bunun sonu ergeç inkılâbın sosyalizmsizliğini ve bir oligarşiye sürükleniştî. Ve öyle de oldu. Hem de, Millî Kurtuluş hareketine girişmiş memleketlerin hiçbirinde görülmeyen bir hızla, tam bir uydu devlet seviyesine yuvarlandı. Bu nereketin başlangıcı, bilhassa 1924 Anayasa'sı ile başlar. 1923'lerde bir kurtulma çabası, yani kendini, kendi nizamını bulma gayreti sezildi. Ama netice vermedi. Altı Okun evvela Partı Programına, sonra Anayasaya girişi, meselâ inkılâpçılık, laiklik ve Devletçilik sloganları, bizzat inkılâpçı geçinen iktidar tarafından benimsenmedi. Meselâ devletçilik ki bir karma ekonomi nizamı içinde, bir gündümlü ekonomi çabasıydı, o bile benimsenmedi, Rahmetli Atatürk'ün nutuklarında devletçiliğin izahını ve savunmasını bulamazsınız. Çünkü Atatürk de doktrinden korkuyordu. Doktrinin kendi kendine şekillenmesini istiyordu. Halbuki devletçilik, bir müdahale nizamıydı. İnkılâpçı müdahalelerle tamamlanırdı. İşte bundan daima çekindi. Ve inkılâpçılık gibi, devletçilik de, kanunsuz ve müessesesiz kaldı. Ben öyle sanıyorum ki biz, muasır medeniyet seviyesine gidelim derken, pekyakında ve ancak keskin sınıf kavgalarını gidereceğiz.

Hulâsa şimdi muasır medeniyet seviyesine erişmek deyince, ancak modern tekniği benimsemek işini anlarız. Ama bu teknik kimin hesabına çalışacak? İşte soru budur.

İşleriniz arasında vaktinizi aldığım için özür dilerim, saygılarla.

Çevket Süreyya Aydemir

Tarih ve Kültür anlayışımızda

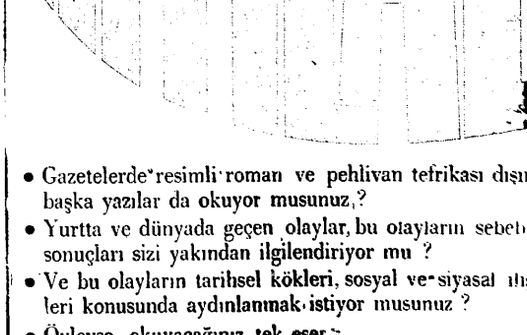

Menteş Kitabevi, Ankara Caddesi 48 / B, İstanbul

- Gazetelerde resimli roman ve pehlivan tefrikası dışında başka yazılar da okuyor musunuz ?
- Yurtta ve dünyada geçen olaylar, bu olayların sebeb ve sonuçları sizi yakından ilgilendiriyor mu ?
- Ve bu olayların tarihsel kökleri, sosyal ve siyasal ilişkileri konusunda aydınlanmak istiyor musunuz ?
- Öyleyse, okuyacağınız tek eser :

BELGELERLE TÜRK TARİHİ DERGİSİ
DÜN / BUGUN YARIN

27. SAYISI ÇIKTI

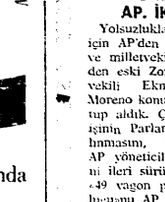

(Başı S. 1'de)

bilme yetenekleri bakımından parlamentodaki millet vekillerinden, kabinedeki bakanlardan hâlen daha üstün bulunan İsmet İnönü'nün politikadan ayrılma kararının samimi olduğuna, artık sâdece özel hayatı ile ilgileneceğine, ne kendi yakınları ve dostları, ne de politik rakipleri hiçbir şekilde inanmıyorlar.»

MORENO VE AP. İKTİDARI

Yolsuzluklarla uğraştığı için AP'den uzaklaştırılan ve milletvekilliğini kaybeden eski Zonguldak Millet vekili Ekmel Çetiner'den Moreno konusunda bir mektup aldık. Çetiner, Moreno işinin Parlamentoda ele alınmasını, başta Demirel, AP yöneticilerinin önlediğini ileri sürüyor. Çetiner, «49 vagon porselen yolsuzluğu»nu AP Meclis Grubuna, araştırma açılması için getirmiştir. Fakat önerge, Hükümet ile AP Genel Yönetim Kurulu üyelerinin de katıldığı oylama sonucu, az bir farkla reddedilmiştir. Daha sonra Çetiner, Meclis Tahkikatı açılması için konuya TBMM Birleşik Toplantısına getirmiştir. Bu toplantıda önerge okunarak, Meclis Hazırlık Soruşturma Komisyonu seçimi yapılmıştır. Otuz gün içinde raporunu vermesi gereken AP çoğunluğundaki komisyon, iki yıldır birşey yapmamıştır! Hayali otel için yabancı sermaye müsaadesi ve döviz tahsisi veren görevlilerin cezalandırılmasından kaçınılmış, hatta bazı yüksek memurlar mükâfatlandırılmıştır. Yolsuzluğu kamuoyuna duyurduğundan şüphe edilen bazı memurlar ise, kötü kişi olmuşlar, sürülmüşlerdir. Bütün bunları sıralayan eski AP Milletvekili, yazısını şöyle bitiriyor:

«Sayın Başbakanın ve AP Genel Başkanının yol suzluk iddialarının tahkikleri, herkes ne biliyorsa söylesin ve biz haksız iş yapmayız, kayırma yoktur, gibi beyanatları, pek çok meselede herkesçe görülegelmiş beyanlarındaki çelişmeler ve sözleri ile tutumunun uymaması örneklerinden dir.»

BİR KENDİNİ BİLMEZ!.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında şeker oyunlarından milyoner olan ve bol dövizle dış ülkelere yerleşen Şeker Kralı Hayri Ipar'ın oğlu ve beyazperde dilberi Virginia Bruce'un kocası Ali Ipar, Yassıada'da mahkûm olmanın kinî içinde 27 Mayıs'a ve 27 Mayıs'ı yapanlara, bir gazetede ağız dolusu küfrediyor. Bu milyoner çocuğu, Yassıada'da 20 küsur milyon lira cezaya çarptırılmış, ama parayı ödemeden yurt dışına kaçmayı başarmıştı. Bu «kendinibilmez»in yazılarından ufak bir paragraf:

«Ellerinde makinalttüfek bulunan subaylar içeri girdi.

Dinpçiklediler beni.

Aslında hepsi korkaktı. Türk milleti şimdi izhar ettiği memnuniyetsizliği eğer o günler hafifçe belirtseydi, o koca g...lü kahraman bozuntuları kaçacak delik arıarlardı.»

SUBAYLAR VE POLİTİKA

Sunay'ın Moskova gezisi sırasında, Rusya Federe Cumhuriyeti Prezidyum Başkanı Yasnov ile Senatör Ferit Melen arasında ilginç bir konuşma geçti. Yasnov, heyetteki Korgeneral Haya ti Savaşçı'ya «Ordunuzun Avrupa'nın en büyük ordularından biri olduğu söyleniyor, doğru mu» sorusunu yöneltmiştir. Korgeneralin susması üzerine, Melen söze karışarak «Oyle diyorlar» cevabını verdi. Sonra konu, subaylar ve politikaya geçti. Ruslar, gerek milletvekilleri, gerek bakanlar arasında askerlerin de bulunabileceğini ileri sürdüler. Melen'in karşılığı, «Bizde öyle şey yok. Politikaya atılan asker görevinden ayrılır» oldu, Konuşma şöyle devam etti:

Ruslar — Vatam için ölmeye hazır askerler, niçin devlet mekanizması içinde söz sahibi olmasınlar?.

Melen — Bizde de sizdeki gibi sâdece tek parti olsaydı, meselâ yoktu. Askerler çeşitli partilere mensup olunca, Silâhlı Kuvvetlerin parçalanması gibi bir durum ortaya çıkar, bu da çok mahzurludur».

ECEVİT GİYOTİNİ

Devrim gazetesinin tam bağımsız tutumu ve CHP yöneticilerinin hâtâlı say dığı davranışlarını eleştirmesi, bâzı CHP'lileri fena halde sinirlendirmiye benziyor. Gazetenin imtiyaz sahibi Cemal Raşit Eyüboğlu'nun Parti Meclisi üyesi olması bu sinirliliği arttırıyor. Merkez yöneticileri ve Ecevit, bu sinirlilik içinde, Eyüboğlu'nu haysiyet divanına sevketmek için bir dos ya hazırlamaya koyuldular.

Eyüboğlu, evvelce de hem Parti Meclisi üvesi hem de YÖN'ün kurucularından birivdi, YÖN en sert 'bicimde CHP yöneticilerini eleştirmekteydi. Ama bugünkü yöneticilerin «göbekçi» dedikleri eski yöneticilerin ve Kemal Satır'ın aklına Evüp oğlu'nu haysivet divanına sevketmek gelmemişti.

Bu haysivet divamı işi, eğlenceli gelişmelere sahne olacağa benzemektedir.

SADUN AREN'İN PROFFSÖRLÜĞÜ

Profesörlüğe dönüşü SBF tarafından kabul edilen eski TİP milletvekili Sadun Aren'in görevine dönüşü. Üniversite Senatosunda tartışma konusu oldu. Bâzı senatörler, parlamenter bilim adamlarının «otomatik »olarak üniversiteye dönemiyeceğini ileri sürdüler. Osman Turan, Behice Boran ve Tahsin Banguoğlu'nun da üniversiteye dönece ğini duydukları rını, bu işin bir prensibe bağlanması gerektiğini söylediler. Bu amaçla, bir komisyon kuruldu.

HARİCİYE - THA SAVAŞI

Sunay'ın Berejnev ile görüşmesini, bizim talebemizle son dakikada sağladığımı yazan Türk Haberler Ajansı Ankara Temsilcisi Mehmet Ali Kışlalı, baberin Hariciyece yalanlanması üzerine, yakından tanıdığı bakanlığa savaş ilân etti. Kışlalı'nın haberi doğru idi. Haricive, gezinin Ankara'da hazırlıkları yapılırken Sunay — Brejnev görüşmesini istemiş, fakat Ruslar kesin bir cevap verememişti. Ruslar, «Bizim protokolümüzde olmuyor. Devlet Başkanı Podgorny» diyorlardı. Nitekim gezi programında Sunay — Brejnev görüşmesi yer almadı. Sovyetler son dakikada böyle bir görüşmeyi gerekçeliş tirdiler. Bu konuda önce, «Bizden hiç yorum yok» diyen Hariciye, gazetecilerin kulağına da «Canım, teklif Ruslardan geldi diye yorum lasanız, kim sizi tekzip edecek» kurnazlığını fısıldadı. Kışlalı'nın, görüşmenin Türkiye'nin talebiyle yapıldığını yazması üzerine, Hariciye, kelime cambazlığı yaparak, «Şimdi artık görüşme Sovyetlerin inisiyatifiyle olmuştur» formülünü bulmuştur.

Bu usta Hariciyenin Moskova gezisiyle ilgili böbürlenmesiyse şöyle: «Başarımız büyüktür. Bir yandan kolumuzu kaptırmadık, öte yandan da Sovyetler Birliğine Avrupa Güvenlik Konferansı konusunda Batı görüşünü kabul ettirdik.»

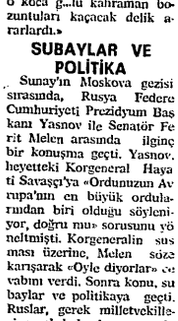

BİR DE GAULLE YETER!.

Johnson'un Kıbrıs politikasına karşı geldikleri ve Sovyetlerle yakınlaşmaya yöneldikleri için 1965 yılın da Türkiye Başbakanı İnönü ile Yunanistan Başbakanı Papandreu iktidardan düşürüldüler. Johnson bu «iki inatçı ihtiyar» konusunda, o tarihlerde, yakınlarına şunu söylemiş: «Elimde bir de Gaulle var, yeter! Başka de Gaulle istemem »

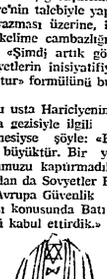

BİR BELGE

ÖĞRETMEN KIYIMI KONUSUNDA CUMHURBAŞKANINA VERİLEN RAPOR

Karşı — devrim'in en büyük kurbanı Kemalist öğretmenlerdir. Bakanlar değişmekte, fakat öğretmen kıyımı yıllar boyu sürüp gitmektedir. Bu nedenle, geçen yıl Devrimci Eğitim Şûrası'ndan sonra bir heyet, Cumhurbaşkanı Sunay'a gitmiş ve ona durumu açıklayarak, görevini hatırlatmıştır. Sunay'ın isteği üzerine Heyet Sözcüsü **Prof. Muammer Aksoy,** Cumhurbaşkanına düşen görevi, yazılı bir rapor hâlinde sunmuştur. Şimdiye kadar yayınlanmıyan ve bugün de aktüel olan raporu, okurlarımıza duyuruyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay
Çankaya Cumhurbaşkanlığı Köşkü Ankara

1) 4 Eylül 1968 - 8 Eylül 1968 günlerinde Ankara'da toplanan Devrimci Eğitim Şûrası, 8.9.1968 günü son oturumunda, aşağıdaki kararı kabul etmiştir :

«Anayasa ilkelerine ve kanunlara bağlı kalarak partizanlık yapmayı reddeden öğretmenlerin, iktidarca cezalandırıldığı Danıştay kararlarıyla sabit oldukça, tarafsız idarenin bekçisi olması gereken Cumhurbaşkanının, öğretmenin güvenliğini yok eden ve tarafsız idare esasını baltalayan bu gibi baskılardan Bakanlığın kaçınması yolunda en kesin uyarılarda bulunması Devrimci Eğitim Şûrasının dileğidir. Memleketçi (Atatürkçü) Öğretmenler lehine verilmiş olan Danıştay Kararlarının uygulanmasından Millî Eğitim Bakanlığının doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kaçınması ise, Anayasa'nın en önemli direklerinin çökertilmesi anlamına geldiğinden; mahkeme kararlarını hiçe sayan ve böylece Hukuk Devleti ilkesini tanımayan bir iktidara karşı, Cumhurbaşkanının, yeminine ve görevlerine sadık kalarak bütün yetki ve olanaklarını kullanmak suretiyle gerekli her adımı atması onun kaçınılmaz ödevidir. Devrimci Eğitim Şûrası bu adımları tezelden atması amacıyla sayın Cumhurbaşkanına yazılı ve — bir heyet halinde — sözlü olarak baş vurulmasını ve Anayasa'ya zıt olan bu durumu son verdirecek çabalar esirgendiği takdirde, kendisi için istifa etmek zorunluğunun belirtilmesini karar altına alır.»

3) 10.9.1968 günü kabul buyurduğunuz Şûra Heyetini karşılarken yönelttiğiniz ilk soru «Şûranın, Cumhurbaşkanına gitme teklifini önce kabul etmediği halde, sonradan gitmeyo medeni karar verdiğin yolunda olmuştu, Bu konuda cereyan eden konuşmalar sonucunda, yukarıda tam metni nakledilen kararın basında da yayınlanan muhtevasının tarafımızdan bilindiği kanısına varılmış ve bu sebeple Şûra Kararının huzurunuzda tekrarlanması lüzumsuz görülmüştür.

MADDE MADDE ÖĞRETMEN KIYIMI

3) 10.9.1068 günü sözlü olarak belirttiğimiz hukukî ve sosyal gerçeklerin, sözcü tarafından «yazılı bir özetinin de verilmesi» tavsiyenize uyarak, bunları aşağıda Şûra adına tekrarlıyoruz :

a) Memurlara yapılan haksız işlemler içinde, öğretmenlere yapılanlar özel bir yoğunluk ve ağırlık göstermekte; ve KIYIM niteliği taşımaktadır. Bunun sebebi; öğretmenlerin görevleri icabı, Anayasa prensiplerini, Atatürk ilkelerini ve «partizanlıktan uzak her kişinin kabul edeceği memleket yararları» nı, derslerde, çeşitli meraslım ve toplantılarda dile getirmek zorunluğunda olmasıdır. Anayasa ve Hukuk kurallarını ve Atatürk ilkelerini değil, parti çıkarını ön plânda tutan partizan zihniyet» ise, böyle davranış içinde olan tarafsız öğretmeni hasım saymaktadır.

b) Eğitim Bakanlığınca, yüzlerce öğretmen aleyhine alınmış olan kararlardan Danıştay önüne getirilen üçyüzün üstündeki olay, sanıcı öğretmenlerin Bakanlıkla karşı karşıya gelmeye razı olduğu küçük bir kısmını teşkil etmektedir. Bu sayının bir kaç katındaki olayda, öğretmenler, daha kötü işlemlerle karşılaşmamak için, Bakanlığın haksız disiplin işlemlerini (idarî tasrrufları) Danıştay önüne götürmekten kaçınmışlardır.

c) Danıştay'da dava konusu olan bir çok olayda, müdürlük, müfettişlik ve öğretmenlikten alınan veya mevzuata aykırı olarak (tam kış ortasında 1.000 km. den daha uzak yerlere, eşinin hastalığına ve atandığı yerde mevcut olmayan okullara kayıtlı çocuklarına rağmen) yerlerinden uzaklaştırılan öğretmenlerin bu işlemlere (cezalandırmaya), kusurlarından ötürü değil, tam aksine, başarılarından (bazen memleket ölçüsünde, hatta dünya ölçüsündeki başarılarından), Anayasa'düzeni içerisinde Atatürk ilkelerine sadık kalmalarından ve hiç bir partî adamına âlet olmama yolundaki çabaları yüzünden maruz kaldıkları saptanmaktadır. Mahmut Makal, Fakir Baykurt, Talip Apaydın ve Kâzım Sayman olaylarını sadece dört örnek olarak belirtmek isteriz.

Hükümeti uyarmaktan, yermekten ve hatta gerekirse, onunla açıkça çatışma durumuna gelmekten kaçınan bir Cumhurbaşkanının görevinden ayrılması, onun için tarihî bir ödev teşkil eder.

Sunay'ın Anayasa'nın 96. maddesinde belirtilen «Anayasa'yı savunma» görevine ve yürütme organına başkanlık etme yetkisine dayanarak ve «Anayasa'nın kendisine tanıdığı bütün yetkileri ve imkânları tam olarak kulanmak» suretiyle, Hükümeti «Anayasa çizgisine getirmesi» gerekir.

ç) Hakkını arama yoluna giden bazı öğretmenler ise, «Bakanlık emrine alınmakta»; ve böylece onların altı ay sonra meslekte bütün ilişkileri kesilmektedir.

SİYASET YAPANLAR KİMLERDİR?

d) «Siyaset yaptığı» iddia edilerek Bakanlıkça cezalandırılan bir çok öğretmen, — yukarıda genel olarak arzedildiği üzere — aslında tam aksine, «parti adamlarının oyuncağı olmayı reddederek sadece Anayasaya, kanunlara ve Türk toplumunun yararlarına bağlı kalmaya görevine fede edilen öğretmen, derhal ikinci bir nakil veya Bakanlık emrine alma işlemiyle cezalandırılmakta ve böylece Danıştay kararı dolayı olarak hiçe sayılmaktadır. Nihayet bazen de, öğretmene açıkça baskı yapılarak, kendisi «Danıştay kararına aykırı surette başka yerde hizmet istemeye zorlamak» tan, kısacası, birçok Danıştay kararı Bakanlıkça türlü biçimde uygulanmamaktadır.

Yürütmenin durdurulması (tehiri icra) kararları, hukuk âleminde ve bizzat Danıştay'ın tavzih kararlarında açıkça belirtildiği üzere, — aynen kesin kararlar gibi — derhal uygulanması gereken mahkeme kararlarıdır. Bu kararların, bir takım zorlama tahalara, yapmaca (sun'i) ayrımlara sığınılarak uygulanmaması, Anayasa'nın 132. maddesine kesin surette aykırı düşer.

e) Öğretmenler lehine verilmiş kesin kararların uygulanması dahi, çoktan gö'gelenmiş bulunmaktadır. Önce belirtelim ki, öğretmen kıyımın dan sonra Danıştay önüne götürülen olaylarına kesin kararlara bağlanmaları, iki yıldan eksik olmayan bir sürenin geçmesini gerektirmektedir ki, bu kesin kararlar, ancak yakın gelecekte verilecektir. Bu kesin kararların akıbeti ise, hiç de parlak görünmemekte; bu yüzden de dürüst kalmaya kararlı olan öğretmen ler, kararmsızlığa düşmektedirler. Gerçekten, Talip Apaydın hakkında Haziran ayında verilmiş olup hâlâ uygulanmayan iptal kararı, bu kuşkuyu haklı göstermek için yetmekte dir. Oysa bu başarılı öğretmenin meslekle ilgisi, her türlü hukuk anlayışına aykırı surette, iki yıldır tam olarak kesilmiş bulunmaktadır. Danıştayın vereceği diğer kesin iptal kararlarının da, aynı akibetle karşılaşmıyacağından nasıl emin olunabilir?

f) Danıştay kararlarını dinlemeyen Bakanlığın ve iktidarın Anayasa'ya aykırı tutumunun, Hukuk Devleti esasını ve öğretmenin güvenliğini tamamen ortadan kaldırdığı, öğretmeni gerçek bir huzursuzlukla karşı karşıya bıraktığı, Şûrada tekrar tekrar belirtilmiştir. Yalnız öğretmenler lehine verilmiş Danıştay kararlarının değil, başka kamu görevlileri hakkında verilmiş bir çok yürütmenin durdurulması ve bir çok kesin Danıştay kararının aylardanberi infaz edilmemesi de, tarafsız ve keyfî likten uzak idare prensibini ortadan kaldırmıştırki, bu durum da, öğretmenlerin güvensizliğini ve huzursuzluğunu perçinlemektedir. Zira diğer kamu görevlileri hakkında uygulanmıyan Danıştay kararlarının, öğretmenler hakkında daha fazla bir saygı göstereceğini kabul etmek için hiç bir sebep yoktur.

ANAYASA'YI SAVUNMA GÖREVİ

m) Sayın Cumhurbaşkanının, Anayasa'nın 96 maddesinde belirtilen «Anayasa'yı savunma» görevine ve yürütme organına başkanlık etme yetkisine dayanarak ve «Anayasa'nın kedisine tanıdığı bütün yetkileri ve imkânları tam olarak kullanmaka» suretiyle, «Hükümeti Anayasa çizgisine getirmesin» gerektiğine, Devrimci Eğitim Şûrası inanmaktadır.

Cumhurbaşkanının, bir nutuk veya demecinde sadece Anayasa hükmünü genel olarak tekrarlaması, fakat herhangi bir değer yargısına varmaktan kaçınması, hele somut şu veya bu kararın uygulanmayışına değinmemesi, Anayasa'ya bekçilik etme görevinin yerine getirilmesi için yetmez.

Cumhurbaşkanının, bu ödevini yerine getirmek için, Hükümeti, önce iç ilişkide «rarla uyarması» ve bu adımlar kale alınmazsa, Danıştay kararlarını yerine getirmekte direnen bir iktidarın, en azından «kamu oyu önünde açıkça kınaması» zorunluğunun hukuk yönünden kaçınılmazlığına inanıyoruz .

n) Türk Anayasasına göre Cumhurbaşkanının görevleri meselâ bir İngiliz Kralınınki gibi seremoni gereklerini yerine getirmekten ibaret değildir. Anayasamızın dayandığı «denge düzeni» nde, «iktidar partisinin Anayasa'yı zorladıkça,» böyle bir iktidarın çarpık veya ters adımlarının karşısına Cumhurbaşkanının çıkması, o sistemin işleyebilmesinin en önemli şartlarındandır.

SONUÇ

Şûra inanmaktadır ki, Anayasa düzenimiz, ancak çeşitli Anayasa organlarının yetkilerini tam olarak kullanması halinde işleyebilecek, dengeye dayanır bir demokratik sistem kurmuştur. Bunlardan bir tanesinin yetkilerini, hukuka yabancı olan «nezaket» veya benzeri mülâhazalara dayanarak, gereken ağırlıkla kullanmaması, dengeyi bozar; Anayasa tatbikatının aksak ve amaçlarına cevap vermez bir duruma düşmesine sebep olur.

Kurucu Meclis, Hükümetin ve Bakanlıkların Anayasa'ya aykırı davranışları karşısında, Anayasa Mahkemesine baş vurulması esasını reddederken; bu çözümü, «partisiz, tekrar seçilmiyecek ve böylece gerçekten tarafsız kalma durumuna getirilmiş Cumhurbaşkanının, Anayasa'ya aykırı hareket etmeye yeltenecek bir yürütme organına, muhak kak karşı çıkacağını düşünüzsine dayandırmıştı. Anayasamızın temel felsefesine aykırı olarak, Cumhurbaşkanını, Meclislerde çoğunluğu elde etmiş bir iktidarın Anayasa'ya aykırı davranışları karşısında hareketsiz kalabileceğini (yani bazı hatırlatmalarla yetinebileceğini) Anayasa kurucumuz asla düşünmemiştir. Zira böyle bir tutum, 1961 Anayasa'sının işlemez bir hale gelmesine sebep olur.

SON ÇARE : İSTİFA

Cumhurbaşkanının, burada sayılmasını lüzumsuz bulduğumuz, gerekirse belirtebileceğimiz bir çok yollarla, «Mahkeme kararlarını dinlemiyen bir Hükümeti, Anayasa çizgisine getirebilme imkânlarına sahip olduğu» kanısındayız. Yeter ki Sayın Cumhurbaşkanı, «Anayasa'yı koruma amacı» na, «Hükümetle ahenk içinde bulunma arzusu» ndan daha fazla değer vermiş ve muhtevayı şekle tercih etmiş olsun.

İfade etmek bizim için ne kadar üzücü olursa olsun, şu gerçeği de dile getirmek zorundayız ki, 96. maddenin kendisine yüklediği «Anayasa'yı koruma» görevini yerine getirirken, «ağırbaşlılık, «nezaket» veya benzeri kuşkularla, «yetki ve imkânlarını yeteri kadar kullanmayan, Hükümeti uyarmaktan, yermekten ve hattâ gerektirse onunla açıkça çatışma durumuna gelmekten kaçınan» bir Cumhurbaşkanının, görevinden ayrılması, onun için tarihi bir ödev teşkil eder.

Anayasamız (başlangıcında), Anayasa'yı son olarak «uyanık evlât larının bekçiliğine emanet» ettiği için dir ki, Anayasa düzenimizin açıkça baltalanması karşısında, hem vatandaş ve hem de «kişilerle Devlet arasında köprü görevini yerine getiren» yetmiş binden fazla öğretmene dayanır mesleki bir kuruluşun temsilcisi olarak, Devrimci Eğitim Şûrası adına böyle bir hatırlatmayı, kaçınılmaz bir ödev saymaktayız. Saygılarımla.

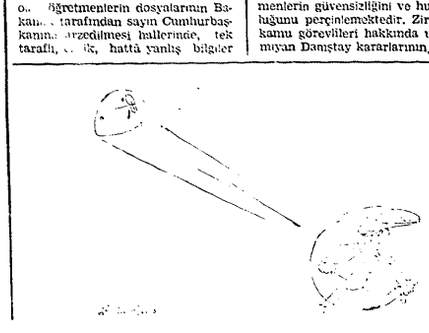

SAHNE

YAZARLARINI BEKLİYORLAR

Konur Ertop

«Genç Oyuncular» topluluğu 1960'larda ilgi çeken amatör tiyatrolardan biriydi. Bu topluluğun oyuncuları sonradan profesyonel tiyatrolarda da başarı kazandılar. Yetmişine yıllarında önce tiyatronun meraklısıydılar. Yeni tekniklerı tanıyorlar, bunları sahnelerine uygulamaya çalışıyorlardı. Geleneksel tiyatromuzla alışverişleri vardı. Karagöz'le ve ortaoyunu'na uzanan Tanzimat kitaplarını böyle denemelerdendi. Topluluğun üyelerinden Atılla Alpöge Ionesco'ya meraklıydı. Çağdaş tiyatronun ateşli temsilcisi i- çin Alpögenin yazıları, tiyatro muzdaki ilk Ionesco örneklerine yol göstermiştir.

Bu yıl Genç Oyuncular, artık herbiri tecrübeli ve başarılı sanat elemanları olarak «Dostlar Tiyatrosu»nda ve niden bir araya geldiler. Sahne çalışmaları yanında tiyatro kursları da düzenliyorlar.

«Dostlar Tiyatrosu»nun ilk oyunu «Hayasiyetli Milli Kalkınma ve Hak Hukuk Partisi (Tanışma Toplantısı)» adını taşıyor. Bu politik güldürüyü Atılla Alpöge yazmış. Oyunun yönetıcısi de Genco Erkal.

Dostlar Tiyatrosu, sahne tekniği bakımından yenilik ler denemekte. Ü- biçiminde iç sıraların ortasına uzanmış perdesiz sahne, oyuncularla seyircileri kaynaştırmakta. Zaten Alpöge'nin oyunu da sahnenin böyle içiçe girmesini gerektiriyor. Sahne, oyun boyunca bir parti kongresinin başkanlık divanı kürsülerini göstermektedir. Seyirciler kongrenin üyeleri yerine geçiyor. Oyuncular salonda dolaşıyor. Seyircilerin ceplerinde belgeler aranıyor. Uzerlerine tavandaki kovalar dan konfeti dökülüyor. Böylece tiyatronun üçüncü boyutu halkı da içine alıyor. Ger çekte oyun da, halkın içinde yer aldığı politik ortamın yergisidir.

Haysiyetli Milli Kalkınma ve Hak Hukuk Partisi, para bulabilmek için her türlü dalavereye başvuran, bunun için de halkın ilgisini çekecek her türlü yalanı uydurmaktan çekinmeyen bir siyasal partiyi temsil ediyor. Bu partinin başkanı Ali Kalkınma, Genel Başkan Yardımcısı Hüsnü Hak, Genel Sekreter Hukuk Bey'dir. Bu üç kişi, Türkiye'nin bütün sorunlarını, bütün yaşamını, bütün ilişkilerini, bütün ekonomik ve politik sorunlarını, bütün ekonomik ve politik sorunlarını, bütün ekonomik ve politik sorunlarını

KİTAPLAR

«NÂME»LER

Rauf Mutluay

Mektup anlamında bugün de yaşar halk dilinde: Devrim'de Cevdet Kudret dikkatiyle yayımlanan «Uzman Nine'nin Mektupları» eksiksiz bir nâme örneğidir halk kullanımında. Özlem duyduğu toruna yönelen o sayısız değişiklikte seslenişler, yürekten taşan sevginin özenli ama özentisiz dökülüşü. Çünkü sözlükte ilk anlamı budur nâmenin: Mektup; sevgiye ve aşka dair yazılmış mektup; kitap, mecmua, sıfat olduğu zaman «yazılı, yazılmış» kitap anlamında bileşik keli meler yapmaya yarar.

Hayatımıza, bütün ağırlığı ve önemiyle, alabildiğine girmiştir nâme yüzyıllardan bu yana: Kanunname, kararname, nizamname, itimadname, sername, salname, şartname, vekâletname, emirname, tasdikname, beyanname, şehadetname. Ya edebiyatımıza? Bütün divan şairleriyle yazarlarının, en yakın günlere kadar yazılmış binlerce eseri, konu sunu belirleyen bir köküle nâme ekinden oluşurdu hep; bazıları bir tür adı, bazıları çeşitli örnekleri yazılmış eserlerin özel adı olarak neler yok önümüzde: Siyasetname, Seyahatname, Sefaretname, Garipname, Harname, Velâyetname, Surname, Iskendername, Selâtinname Sergüzeştname, Fırkatname, Gazavatname, Işretname, Sâkiname, Nasihatname, Letâifname, Kıyafetname, Şikâyetname, Fetihname, Zafername.

Ne işi var nâmenin bugün kü hayatımızda? Sizin, benim aklımıza gelmezdi belki, ama yeni karikatür zevki nin zengin çizgilerini kullanan sanatçılarımızın birkaçının birden gelmiş kalemleri nin ucuna. Böylece uzun bir geçmişin kullanım yatkınlığından yararlanarak eserle rine anlamlı adlar koymuş lar, SULUNAME, BEYGIKNAME, PAŞANAME demiş ler. Yakışıklı bir buluş bu, zengin çağrışımlara fırsat veren nüktesi yanısıra. Böylece hem albümlerin konu ve kompozisyon bütünlü gü, hem bakış açılarının tutarlığı, hem dikkatlerinin yoğun ekseni iyice belirmiş oluyor. Edebiyatımızın son yıllarını değerlendiren ve güçlü kalemlerle yarışan etkili karikatür fırçaları. Yurt dışında zaman za man değerlenip ödüllendirildiğini duyduğumuz genç başarılar.

Ama sanırım edebiyatın dili gibi karikatürün de evrenselden önce gelen ulusal bir niteliği vardır. Bu bakımdan adlarını anacağım albümlerin tadına her kesten önce, herkesten faz la biz varabiliriz aneak. Biz değerlendirmeli, emekleri nin ödülünü ilgimiz ve sevgi mizle biz ödemeliyiz. Günlük hayatımızda politika so runlarımızın, yurt gerçekleriyle davranış alışkanlıklarımızın başka kim farkına varabilir bu incelikle. Kalemleri bilenmiş yankılı gazete yazarlarının yanında nükteleriyle nice geniş dünyalara açan karikatür sanatımız'a haklılıkla övünebiliriz.

SULUNAME, Temmuz'da çıktı. (TONGUÇ'un karikatür albümü, İstanbul 1969, E yayınları, 96 sayfa, 5 lira). Yalnız kapağındakini görmek yeterli bir güven: Türk bayrağındaki hilâle uzatılmış bir Demirel çabası, avı kırpıp kırpıp yıldız diye dökümüyor alttaki Amerikan bayrağına. Bir ucu, ta Nasreddin Hoca nüktesine dayanan, nefis çizgisiyle kendine özgü sadelikte, ala bildiğine yüklü bir mesaj gücü. Tabii güleceksiniz önce, gülerek düşüneceksiniz tabi', ardından ne gelirse...

Bazı karikatürlerini söz lerle destekleyip ayrı bir mizah gücüne de dayanıyor Tonguç; anlayana sivrisinek saz.... «Varsa vardır, yoksa yoktur - Azsa azdır, çoksa çoktur - «Va mı başka izah tarzı» — Açsa açtır, toksa toktur.» Johnson'un sesini dolar çizgisiyle birlikte aşırıp Süleyman'ın başına yerleştirme sevinci, demokrasi nin kökünü (ilk altı harfini) kaldırıp kalan «asi» üzerine copları koşturan tu

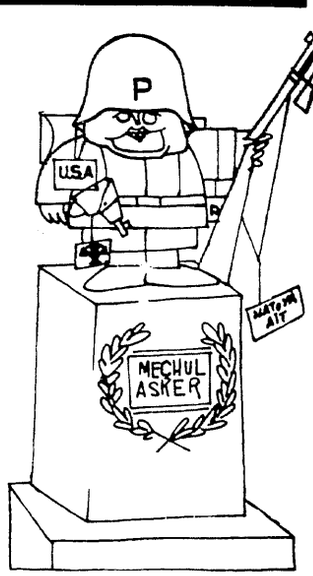

TONGUÇ — «SÜLÜNAME» DEN —

tum, NATO uçurtması, meçhul asker anıtı, yürürken ardından nal izleri bırakan insan görüntüsü, at resimli «kâse-i fağfur», «türlü çeşitli» ısmarlayan lokanta müşterisi, kapitalizmin şimşir tarağıyla düzeltilecek kel baş, Allahın elifini karga yapan süvari... hangisini sayayım, sözle anlatılabilir mi bu karikatürler? Alıp görünce anlaşılır asıl güzel, zenginliği, bir dilde birleşmenin ortak bilinci

Nehar Tübek'in BEYGIRNAME'si de Temmuz'da yayınlandı (E yayınları, 96 sayfa, 5 lira). Kapakta kargının gününün koltuğuna çökmüş, sırtkan bir at kafasının keyfi, hemen ardından hayvanını şaha kaldırmış tanıdık çehreli bir Amerikan kovboyu. Tübek'in çizgileri gittikçe azalan kullanımlarla olabileceği kadar yalın, çıplak, iyice dikkat edilmezse gözden bile kaçarılacak ince buluşlar. Bir at avaykta nasıl durmalı ki bacaklarının biçimi kendiliğinden D.P. olsun, «Başbakanın makam arabası Cadillac» sözünün altında bir beygir ne biçim gözyaşı döksün, kırat'la demirkırat şaşkın şaşkın nasıl baksınlar birbirlerine, bir at eğeri ne kadar benzer iktidar koltuğuna, parti tesbihinin inlamesi neyi andırır... Ne diyeyim hepsi beygir motifine ustalıkla bağlanmış bu yazılerce ince buluş nasıl anlatılır bir kaç özet satırın da?

Ardından PAŞANAME'si çıktı Nehar Tübek'in (Eylul 1969, E yayınları, 96 sayfa, 5 lira). İktidar koltuğuna tek askılı mayosuyla çıvileme yapan Paşa'nın keyifli çehresi ve en aza indirilmiş bir çizgi kullanımının soru işareti biçimine giren özetiyle. Üçü bir yanda, üçü öteki yanda kalmış altı okun düşümünü çözmeye uğraşan paşa, «kalsavdı tirkeşimde eğer son bir altı ok — En tatlı bir hayal için atmazdım ufkuma» diyen şair vorgunluğunun aksine son okunu, ortanın solu'nun hedefe atmaya çabalayan paşa, C.H.P. saatinin bu üç akrepli üç yelkovanlı karışık ölçünün dibinde oyar edilen nefis, birbirinden zarif nice buluş... Anlatım aracını iyi kullanan bir ustalık, birikimi.

gucunun hangi zengin ağılarda çalıştığı, önümüze neler koyabileceği «Çizgili Dünya» da apaçık ortada: Kelimelerin sınırına sıkıştırıp özetlersem eğer şöyle adlandırabilirim: Demir parmaklıklı dünya, yamalı dünya, dilenen dünya, söz isteyen dünya, boğulurken yardım isteyen dünya, yumruk sıkan dünya, bir emekçinin ayağına zincirlenmiş demir gülle dünya, mide dünya, diyeksiyon dünya, kazan dünya, yalnayak dünya, Sisyf'in dünyası, göbek dünya, uçurtma, periskop, bomba... dünya.

Kitaplarla yaşayan hiç bir insan kayıtsız kalamaz bu karikatür albümlerine. Hem bu kadar değerli, hem bu kadar ucuz, hem bu kadar hazır ve kolay önümüzde iken. Sanatlarına bu kadar bağlı kalarak böylesine verimli başarılara yönelen karikatürcülerimizi yürekten kutlamak isterim, bana verdikleri zevkin teşek kürüyle birlikte.

- Eskilerin küre-i mucesseme» dedikleri, hanj coğrafya derslerinde öğretmenin elinde oynak ve kürsüde hazır olan o yer yuvarlağının eslem ve boylam çizgilerinden ne olanaklar çıkarılabilir Bu konuda bir sanatçı

BİR GEZİDEN NOTLAR

TÜRKİYE'DE TOPRAK REFORMU NEDEN GEREKSİZMİŞ

Egede bir yerl İki sıradağlar arası uçsuz bucaksız bir alüvyon ovası. Çocukluk arkadaşım beni otomobiliyle gezdiriyor, yıllardır birbirimizi görmemişsiz. Yolun sağ yanını gösteriyor :

— Dayımın toprakları .

Sol yanını gösteriyor:

— Emmi oğullarının arazisi.

Bir yarım saat daha uçuyoruz asfalt yolda :

— Bizim köylüklere geldik.

Küçük bir yamacı aşınca birden güzel, kocaman bir göl görünüveriyor solumuzda :

— Gölün yirmisekizde üçü enamından, geri kalanı öbür akrabaların.

Göl kıyısında üç asl köy var, ta Osmanlılardan kalan yasalara karşı gelip gölden balık avlamağa kalkışmışlar. İlhan Selçuk ta...

Neyse, daha ileri gitmiyelim, nerelerde olduğumuzu açıklamak istiyorum. Niyetim, «İlle toprak reformu» diye tutturanlara çocuk luk arkadaşımın tam bir yetkiyle verdiği yanıtı duyurmak :

— Türkiye'de toprak reformu gereksizdir, çünkü bu zamanla kendiliğinden olmaktadır : büyük toprak sahiplerinin çocukları var, o çocukların da çocukları, onların da çocukları olduğca topraklar zaten oşit olarak üçleşecek.

PAMUK İŞÇİLERİ TARLADA BİKİNİYLE ÇALIŞMALI!.

Tarlalarda eğilip eğilip pamuk deren kadınları çocukları göstererek :

— Eskiden, İstanbul'dan tahsilden döndüğüm ilk günlerde çok acırdım bunlara, şimdi hiç acımıyorum, çünkü çoğu haindir güvenemezsin. Görüyorsun, kadın ırgatların geniş şalvarları, boş yelekleri gömlekleri var. Akşam tarladan dönerken koyunlarında şalvarlarında üç beş kilo pamuk kaçırmadıkları ne malum? Üstlerini de arayamazsın, başarısız feryadı.

HESABIN BÖYLESİ

— Gündelikle mi çalışır bu pamuk topla yıcıları ?.

— Kaç kilo toplamışsa ona göre para alır. Bu yıl birinci el toplayıcılara yirmi kuruş veriyoruz kilo başına.

— Günde kaç kilo pamuk toplıyabilir bir işçi?.

— Dalga geçmez elini çabuk tutarsa akşama dek seksen yüz kilo toplıyabilir. Günde yüz yüzelli lira kazanırlar anlıyacağın.

Düşünüyorum gayet iyi para günde yüz yüzelli lira bir işçi için. Bravo doğrusu. Ama biraz gecikmeli de olsa nesapta bir yanlışlık olduğunu seziyorum.

— Yahu yüz kilo toplasa bir işçi yirmi kuruştan yirmi lira etmez mi?.

— Canım bunların bir sürü çocukları yok mu? Tek kişi toplamıyor ya pamuğu. Çoluk çocuk bütün aile çalıştırılırsa o kadar kazanırlar demek istedim.

Güngör Dilmen

Haberler

AZİZ NESİN'İN HİKÂYELERİ FRANSA'DA YAYINLANDI

Aragon tarafından yönetilen «Editeurs Français Reunis» yayınevi, Aziz Nesin' in Fransızcaya çevrilmiş 26 hikâyesini bir kitap hâlinde yayınladı.

Değerli hikâyecimizin Georges Daniel tarafından Fransızcaya çevrilen hikâyelerini toplayan «Damda Deli Var» adlı bu kitabın 25 sayfalık önsözünde, Aziz Nesin Fransız okurlarına tanıtılmakta, sanat ve dünya görüşü açıklanmaktadır. Kitabın sonunda ise ünlü yazarımızın 9 sayfalık «Başbakana Açık Mektup»u yer almaktadır.

Türk Haberler Ajansı'nın Paris'ten bildirdiğine göre, kitabı okuyan tarafsız Fransızlar, «Böylesine güçlü bir yazarın, bugüne kadar niçin Fransızcaya çevrilmediğine akıl erdiremiyoruz» demişlerdir.

KÖYLÜLERE TİYATRO

Devrim İçin Hareket Tiyatrosu, Değirmenkoy'deki köylülere «Topark İşgali» adlı bir oyun oynadı. Bir sü re önce ağanın arazisini işgal eden, takat kendilerine ait olduğuna inandıkları arazıden zorla uzaklaştırılan köylüler, oyunu ilgiyle karşıladılar ve «Tıpkı bizim na yatımızı canlandırdınız» dediler.

Daha sonra köy meydanında TÖS İstanbul Şubesinin düzenlediği bir açık oturum yapıldı. Oturuma, Prof. Sungurbey, Prof. Aytekin, Dr. Mahir Kaynak, Süleyman Üstün, Kemal Nebioğlu ve Hikmet Kıvılcımlı katıldılar. Medeni Hukuk hocası olan Sungurbey ve Aytekin, köylülere şunları söyledi: «Yerden göğe kadar haklısınız. Araplar mer'asi köyün ortak malıdır. Kimse bunu sizden zilyetlikle alamaz. Ortada bir tecavüz var sa, ağalar sizin topraklarınıza tecaviz etmiştir. Toprak köyün hükmi şahsiyetindedir. Paranızla almışsınız. Bu topraktı saçı bitmemiş yetimin hakkı vardır. Kaybetiğiniz, müdahalenin meni dâvâsıdır. Şimdi ikinci raund başlıyor. Mülkiyet hakkımızı ileri süreceğiz. Bakan, ağalardan yana çıksa bile.»

öncü kitabevi

ÖNCÜ KİTABEVİ SUNAR

★ GRACCHUS BABEUF — JOSETTE LEPİNE, 10 Lira Yeni çıktı.
★ BİRİNCİ ENTERNASYONAL — JACQUES DUCLOS 15 Lira, yeni çıktı.
★ OLÜ EKMEĞİ — DURSUN AKÇAM, 7,5 Lira yeni çıktı.
★ KARL MAX — MAX BEER, 6 Lira.
★ FRİEDRİCH ENGELS — PAUL LUİS, 7,5 Lira.
★ HEGELİN FELSEFESİ ve MARX'I NTARIH ANLAYIŞI — MAX BEER, 5 Lira.
★ MARX'IN SOSYOLOJİSİ — HENRİ LEFEBVRE, 10 Lira,
★ SOVYET ŞAİRLERİ ANTOLOJİSİ, 15 Lira
★ AYDINLIK — HENRİ BARBUSSE, 12,5 Lira.
★ GARİBİN HOROZU — RIFAT ILGAZ, 10 Lira
★ KARA KILÇIN — RIFAT ILGAZ, 5 Lira.
★ PITRAKLI MEMLEKET — BAŞARAN, 5 Lira
★ KÖTÜ YOL — ORHON KEMAL, 10 Lira
★ BU NE BİÇİM ÜLKE?. — MAHMUT MAKAL, 10 Lira
★ İZ DÜŞÜMÜ — BALABAN, 15 Lira.
★ FRANSIZ KOMÜNİSTLERİ DEVRİMDEN KORKUYOR — JEAN — PAUL SARTRE, 3 Lira.
★ SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ ve 1961 TÜRK ANAYASASI — BÜLENT TANÖR, 15 Lira
★ REPRODUCTİON'LAR, (15 X 21 ebadında) 10 çeşit beheri 2,5 Lira,
★ ÇUVALIN YANINDAKİ ADAM — Nahit ERUZ, 5 Lira.

YAKINDA ÇIKACAK ESERLERİMİZ :

★ HEGEL'DEN MARX'A — SİDNEY HOOK, 20 Lira
★ LENİN HATIRALAR 1893 - 1917 — NADİEJDA KROUPSKAYA, 15 Lira.
★ EKONOMİ POLİTİĞİNİN ELEŞTİRİLMESİNE KATKI — KARL MARX, 20 Lira.
★ ATEŞ — HENRİ BARBUSSE, 15 Lira
★ POLİTİKA ve EKONOMİ — Karl MARX — F. ENGELS, 20 Lira.

ÖNCÜ KİTABEVİ — Babıâli Cad. No: 8 Cağaloğlu — İSTANBUL

Devrim — 7/4

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI

«BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!»

(Yeni çıktı, 20 TL.)

★ «DEVLET VE İHTİLÂL» Lenin (dâvalı).
★ «PROLETARYA İHTİLÂLİ VE DÖNEK KAUTSKY» Lenin (dâvalı)
★ «KOMÜNİST MANİFESTO» Marx - Engels (dâvalı).
★ «YAŞASIN HALK SAVAŞININ ZAFERİ» Lin Piao (beraet etti, 4 TL.)
★ «DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM» Sta'in (beraet etti, 4 TL.)
★ «PEKİN MOSKOVA ÇATIŞMASI» (10 TL.)

Bilim ve Sosyalizm Yayınları
Sümer Sok. 10/B— Yenişehir/ANKARA

Devrim — 7/6

SİNEMA

« SİNEMATEK » YOL AYRIMINDA

Nijat Özön

Önce kısasından, kestirmesinden iki tanımlama: Sinematek, filimleri araştıran, bulan, topiayan, kataloglayan koruyan, olanakları ölçüsünde kişilerin yararlanmasına sunan bir kuruluştur. Bunun yanı sıra her çeşit belgeyi (yayın, fotoğraf, afiş...), aygıtları toplamak, yayınlar yapmak görevi de vardır. Sinema derneği, hangi yoldan olursa olsun, sağladığı sanat, tarih, teknik, kültür yönünden değer taşıyan filim leri seyirciye açıklayarak sunan bir kuruluştur.

Bu tanımlamaları niye mi yaptık? Bir gerçeğin belirmesi, bu gerçeğe üzerinde bir kararın varılması için. O gerçek de şu: «Türk Sinematek Derneği» sinematek olarak, sinematek çalışması yapmak üzere kurulan, ama bugüne kadar her şeyden önce bir sinema derneği gibi çalışan bir kuruluştur. Oyle ki, beşinci çalışma yılının eşiğinde, sayıları binleri bulan dernek üyelerine üyesi bulundukları derneğin niteleğini sorun, çoğu size sinema derneği çalışmalarından söz edeceklir; sinematek sözcüğünün tanımlanmasını isteyin, size sinema derneğini tanımlayacaktır. «TSD» nin bu durumu, çalışmaları dışarıdan izleyen yabancı gözlemcilerin dikkatinden de kaçmamıştır. Bunun en «tipik» örneği, yurdumuzdaki sinema kültürü çalışmaları konusunda bir Fransız dergisinde yazı yayımlayan Fransa Büyükelçiliği eski Kültür Ateşesi'nin söyledikleridir. Adamcağız derneğin bir adına bakmış, bir de yaptıklarına, işin içinden çıkamayınca kendi sinemateklerine de pay çıkararak derneğin adındaki «sinematek» terimi için şu notu düşmüş: «Fransız sinemateğine saygı belirtisi ve B. Langlois'nin değerli yardımına teşekkür amacıyle benimsenen bu terim burada sinema derneğiyle eşanlamlıdır. Yoksa şimdilik ne bir filim arşivinin varlığını ne de her hangi bir devlet nüshası imtiyazını kapsamamaktadır.»

İKİ CAMİ ARASINDA

«TSD» nın kuruculari da, yöneticileri de, şüphesiz, sinematek ile sinema derneği arasındaki başkalığı bilmekteydiler. Derneğin sinematek olarak kurulup sinema derneği olarak çalışması da bilerek, istenerek olmuştur. Hazırlıkları 1963 yılına uzanan derneğin kuruluşuna, sonra da yönetimine etkin olarak katılanların bu konuda ileri sürdükleri gerekçe şuydu: Sinematek yurdumuz için yepyeni bir kuruluştur. Sinemateğin ne olduğu, ne yaptığı kamuoyunca da, resmi makamlarca da, sinemacılarca da bilinmemektedir. Öte yandan, devlet yardımı olmaksızın kurulan özel bir sinemateği ayakta tutmak, geliştirmek çok güçtür, çünkü geniş maddi olanaklar gerektirir. Hem sinemateğin yararlılığını, gerekliliğini bütün bu çevrelere anlatmak, benimsetmek için hem de sinemateğin maddi olanaklarını geliştirmek için, bir süre sinema derneği olarak çalışmak zorunludur.

Bu gerekçenin haklı olduğu söz götürmez. Hele yurdumuzda değil sinemateklerin; kurulması, çalıştırılması bunlara oranla daha kolay olan sinema derneklerinin bile türlü güçlüklerle karşılaştıkları göz önüne alınırsa, bu tutum hemen hemen kaçınılmaz sayılabilir. Ne var ki, «TSD» nin 1963'teki hazırlık çalışmalarından bu yana geçen altı, gösterilere başlandığından bu yana geçen dört yılın değerlendirilmesi, başlangıç için haklılığını savunmak olan bu tutumu bugün amacından çok ayrılmış olduğunu da ortaya koymaktadır. Bugün varılan nokta sudur: «TSD», kuruluş amacından tamamiyle saparak başınci çalışma yılına da bir sinema derneği olarak girmektedir. Dört yılda yapılan sinematek çalışmalarıysa bir yasak savmadan öteye geçememiştir. Sinema derneği çalışmalarından artta kalan vakit ve olanaklar içinde yapılan bu çalışmalar sonunda toplanan Türk filmlerinin, belgelerin sayısı çok yetersizdir; Türk sineması ile ilgili yayın hiç yoktur. Üstelik bu arada kamuoyuna, resmi makamlara, sinemacılara sinemateğin yararı ve gerekşinin benimsetilmesi için yeterli çalışmalar yapılması şöyle dursun, sinematek bunu kendi üyelerine bile benimsetememiş, ilerisi için çok güçlükler doğuracak bir kavramlar karışıklığına yol açmıştır.

Öte yandan, kuruluşun bu eksiklik bötünmesin niteliği taşıyan yapısı, gerçekte bütün ağırlığın verildiği sinema derneği çalışmalarını da aksatmıştır. Sinemateğin bugüne kadar üyelerine 250'den fazla çeşitli filim gösterdiği, böylelikle yaratılı bir çalışma yaptığı doğrudur. Ne var ki, bu çalışmalara yakından bakıldığında, sinematek zararına sağlanan bu sonuç, sanıldığı kadar önemli değildir: Bu filimlerin büyük çoğunluğu yabancı temsilcilikler eliyle sağlanmıştır, bu filimleri İstanbul, özellikle Ankara'lı sinemaseverler zaten seyretmek olanağını bulabilmekteydiler; sinematek bu alanda seyirci kütlesini daha geniş letmiş, ama rolü bir aracılıktan öteye geçmemiştir. Oyle ki, bu heyetlerin filim yardımı kesildiğinde sinematek kendi deposundaki bir avuç filmle kalır. Yine bu yüzden filmler sık sık tekrarlanmış, programlar sık sık aksamış, filimler seyircilere gereğince tanıtılamamıştır... Kısacası, sinematek, iki işi birden yapmak isterken hiç birini gereğince yapamamak durumuna düşmüştür.

«TSD» VE TÜRK SİNEMASI

«TSD» nin, elindeki bazı olanakları bile yeterince değerlendiremediğini söylemek gerekir. Bunun en iyi örneği, derneğin büyük boyda, boş sayfalı yayım organı «Yeni Sinema» dır. Türkiye'de kurulan, «TDS» adını taşıyan bir sinemateğin, gücünün hemen tamamını Türk sinemasına harcaması, Türk filmlerine, Türk sinemasiyle ilgili belgeleri toplaması, bu sinemanın sorunlarına eğilmesi gerektiğini söylemek bile lüzumsuzdur. Ama gelin görün ki, sinematek olarak bu konuda çalışmalar bir yana, «Yeni Sinema» nın sayfalarında bile bunu bulmak çok güçtür. Dergi bunun yerine, üç yıldaki 29 sayısında, sinema derneğinin program dergisi olmak niteliğini büyük bir bağlılıkla korumuş, bir Godardname, Pasolini — name, Bergman — name olmaktan kurtulamamıştır. İki «Türk Sineması Özel Sayısı,» hele bir elin parmaklarıyle sayılabilecek Türk filmi eleştirmesi, 1250 büyük sayfayı bulan dergi koleksiyonunda devrelere kulak kalmaktadır. «TSD» nin, bu dergi dışında başkaca bir yayını olmadığı da göz önüne alınırsa durumun «rahima ilgi kendiliğinden ortaya çıkar.

KARAR VAKTİ

Gerçekte bugün varılan bütün bu sonuçlar, tehlikeli bir ihtimal olarak daha 1963'teki hazırlıklar sırasında ileri sürülmüştü. Ama bir yandan o zamanki iyimserlik, bir yandan da sorunu «kuramsal» bir kaygı sanmak yanlışı «TSD» ni bugünkü noktaya getirmiştir. Ancak artık anlaşılmıştır ki, «kuramsal» sayılabilecek sorun, önünde sonunda karşımıza eksiksiz kılığıyle çıkmaktadır ve yalnız «TSD» ni değil yurdumuzda her hangi bir sinematek çalışmasını uzun yıllar etkileyecek, koşullandıracak nitelik kazanmaktadır. «TSD» nin ikinci kongresine hazırlandığı şu sıralarda artık bu konuda bir karar vermek zamanı gelmiştir.

Akla gelen ilk kestirme yol, «TSD» nin, kuruluş amacına dönmesi, yani sinematek olarak çalışmayı benimsemesidir. Ancak «TSD,» kendi yanlışı yüzünden yarattığı bazı koşullar bakımından bugün doğrudan doğruya bu yola girmekte eskisinden daha elverişsiz bir durumdadır: Sinemateğin ne olduğu, yararı, gereği anlatılamamıştır, sinematek — sinema derneği kavram karışıklığı yaratılmıştır, sinemateğin işinin yalnız filim gösterileri düzenlemek olduğunu sanan bir seyirci topluluğu yetiştirilmiştir. Sinema derneği olarak yapılan çalışmalarda resmî makamlarla sürtüşmeler sinematek'i «şüphelin bir kuruluş kılığına sokmuştur, sinema derneği çalışmalarından sağlanan maddi olanaklar özel bir sinematek için «lüks» sayılabilecek pahalılıkta dergi, büro harcamaları, yabancı heyet ağırlamaları, yabancı ülkelerde Türk Filim Haftaları gibi işlerde erimiştir ...

İkinci yol, «TSD» nin kesinlikle bir sinema derneğine dönüşmesidir. Bu yapılabilir ve yurdun çeşitli yerlerinde kurulan sinema derneklerinin birer kol olarak çalışılabileceği de düşünülürse, bugüne kadar elde edilen tecrübelerle geniş bir federasyon biçimine geçilebilir. Fakat, sinematek kurucu ve yöneticilerinden çoğunun, «ilk göz ağrısı» olan sinemateklikten kesinlikle el çekip sinema derneğine dönüşümü istememeleri buna büyük bir engeldir.

NE YAPMALI ?

Geriye son bir çözüm yolu kalıyor: Bugünkü durumu daha «mesru», daha akılcı, daha planlı bir kılığa sokmak. O vakit yapılması gereken, bize, şu olmaktadır: «TSD» daha geniş bir yapı içinde başlıca iki kolda oluşturulur: Sinematek ve sinema derneği. Bu iki kolun çalışma konuları, personeli, bütçesi birbirinden kesinlikle ayrılır. Her yıl, sinematek kolunun çalışma alanına, personeline, bütçesine daha fazla ağırlık vermek, belli bir süre sonunda bütün ağırlığı bu kol yüklenmek üzere bir program hazırlanır, bu geçici dönem sonunda sinema derneği kolu artık yalnız sinemateğin kendi deposundaki filimlerin gösterimine dayanacak durumda sokulur. Gerçekte bu çalışma, «TSD» nin daha kuruluşta uygulaması gereken bir çalışmaydı, şimdi istenen de bu geciktirilmiş, ihmal edilmiş çalışmanın uygulanmasıdır. İkinci kongre bu bakımdan büyük bir sorumluluk taşımaktadır: Ya sinemateğe doğru adımların atılmasını sağlayacak ya da sinematek de sinema derneği de olamayan melez bir kuruluş olarak görevini yerine getirememesine yol açacaktır.

ABD.'NİN ZENGİN ÇİFTÇİLERİ VE AZGELİŞMİŞ ÜLKELERDE AÇLIK

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatının (FAO), 119 ülkeden gelen delegelerle yaptığı toplantıda, ABD başdelegesi Palmby, örgütün «Ne gösterdi Dünya Pilânı» nda yer alan bir teklifi reddetm. FAO büyük tarım ürünleri ihracatçısı Amerika Birleşik Devletlerinin tarım ürünü satıcısı azgelişmiş ülkelere rekabetin hafifletmek ve fiçik tedbirle, ancak bir ölçüde kolaylık sağlamak için, ABD'nin tarım üretimini kısıtlamasını istemekteydi. ABD bu teklifi reddetti. Başdelege, açlık çekmeye karşı doğum kontrolünün zorunluğu temasını ele aldı. Güney Kore, Formoza Çin, Hong Kong ve Singapur'da doğum oranlarını düşürmüştü. Hindistan ve Pakistan da bir şey yapmaya karar vermişti. Ancak ABD açlığa karşı, dünya ölçüsünde bir önlem almaya yanaşmadı. Fakir ülkelerin doğum kontrolü tedbirleri alması gerektiğini, Amerikan halkının ise tarım ürünlerini ihraç yoluyla pahalı satmaya devam etmesi gerektiğini savunmuştur.

ARNAVUTLUK'TA GELİR VERGİSİ KALKTI

Amerikan gazetesi International Herald Tribune'ün bildirdiğine göre, 2 milyon nüfuslu Arnavutluk, bütün gelir vergisini ortadan kaldırmıştır. Böylece Arnavutluk, dolaysız vergi ödemeyen tek ülke olmuştur. Ayrıca temel ihtiyaç maddeleri ve araçların fiyatları indirilmiş ve tarım borçları affedilmiştir.

VİYANA KONFERANSI

Viyana'da 29 - 30 Kasım ve 1 Aralık tarihlerinde, Avrupa kamuoyunun düzenlediği, Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı toplanmıştır. Konferansa komünistler, sosyalistler, katolikler, işçi ve gençlik teşekkülleri, Papalık Avrupalı yazar ve düşün kalemiştir. Konferansın gündeminde şu iş vardı: Mevcut hudutların ve iki Almanya'nın tanınması, Nato ve Varşova paktlarının feshi ve bunların araştırılması, silâhsızlanma ve Avrupa'da ortak işbirliği.

Nato ülkeleri yönetimlerinin çekimserliğine rağmen, iki Avrupa'yı bütünleştirmekten kurtarmak ve savaş tehlikesini önlemek için, Batı kamuoyunda güç kazanmaktadır.

YUNAN CUNTASI VE AVRUPA KONSEYİ

İngiltere, cunta yönetimindeki Yunanistan'ı Avrupa Konseyinden atmamak için öncülük ediyor. Bunun nedeni, tabii ki, insan hakları değil. Majesteleri'nin Hükümeti, Kralın gidişi ve cuntanın geleceği'ye, Yunanistan'daki İngiliz nüfuzunun azalmasından şikâyetçi. Bu yüzden aylara ders vermek istiyor. Time'a göre, Cunta'ya ağır silâh yardımını yeniden başlatmayı kararlaştıran ABD ise, Cunta'yı desteklıyor. ABD, İngiltere'ye tutumunu değiştirmesi için baskı yapmıştır. Baskı iddialarını yalanlayan Londra'ise, 12 - 13 Aralıkta Paris'te yapacak Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında Yunanistan'ı kapıdışı etmeye kararlı gözüküyor. Yunanistan'ın bu hâtmalı önlemek için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuracağı ileri sürülüyor. Bu takdirde, Bakanlar Kurulu, Cunta eylemdeki komisyon raporunu iki yıl süreyle görüşemeyecek, ama Cunta mahkemenin kararına uyma durumunda kalacak. Bununla birlikte Bakanlar Kurulunun komisyon raporundan bağımsız olarak Cunta konusunda bir karar alması her zaman mümkün.

KIBRIS'TA AMERİKAN ÜSSÜ MÜ?.

Newsweek şu haberi veriyor :

Yeni devrimci Cunta'nın Libya topraklarında kalmasını istemediği askeri üsleri, İngiliz ve Amerikan yetkilileri Kıbrıs'a ve da Yunan adası Girit'e nakletmek için konuşmalar yapmaktadır.

Nato üyesi Yunanistan, toprakları üzerinde çeşitli küçük Amerikan üsleri barındırmaktadır. Yunan Hükümeti, Libya üslerinin kendi topraklarına naklinden muhtemelen hoşnut kalacaktır. Eski sömürgesinde İngiltere, hâlâ bazı askeri tesislere sahip bulunmakla birlikte, tarafsız Kıbrıs Hükümetinin üsleri iyi karşılayacağı şüphelidir.

ABD KAMUOYU VE VİETNAM

Time'ın anketine göre, Amerikalıların üçte biri Vietnam'daki askeri birlikleriin kayıtsız şartsız ve derhal geri çekilmesini istemektedir. Amerikalıların beşte dördü ise, savaştan bıkkındır. Ama Amerikalıların üçte ikisi çok çabuk bir çekilmeyi uygun bulmamaktadır.

NATO PARLÂMENTERİNİN TAVSİYESİ

Atlantik İttifakını güçlendirme çalışmaları tartışan Nato Parlamentosu, şu 1 Brüksel toplantısında azgelişmiş ülkelere en az dört sündür. Bu ülkelere yardım edilmesini öngören kararda, bir de tavsiye vardı. Nato Parlamentosu, Uşaklar Dünya ülkelerine, yabancı sermayenin milliştırılmasından kaçınmalarını ve yabancı sermaye (Endüstriden tedricî olarak uzak durmalarını, tavsiye edi yordu.

Bu karar tasarısına ABD delegelerinin teklifiyle, milliştirmeye karşı sert bir cümle eklenmişti. İki yazılar üzerine bu yapılmıştır. Amerika'nın da Danimarka ve Norveç delegeleri kararın muhalifleridir. Danimarkalı Parlamento üyesi Knud Enggaard, Nato'nun, gelişmiş bulunan ülkelerin ekonomi politikasını çözmeye hakkı olmadığını söyledi. Norveç Nato'nun bu ülkelerin iç işlerine bir müdahalesi diye yorumlanabileceğini söyledi. Norveçli Parlamento üyesi Knut Frydenlund da aynı yönde konuştu

TARAFSIZLAR - AKDENİZ - TÜRKİYE

İşbirliği ile ana hedefin «Bağımsız Politika» arayışı, karşı blokun bu şindaki devleti «güçsüzleştirilmesi» yle de bu devletle «iyi komşuluk» ilişkileri sürdürmeye çalışmaktan ötüye gitmiyor. Gerçek bağımsız politika, Amerika'nın da, Sovyetler'in de dışında uşaklık ilişkilerine girmek, azgelişmişliğin temel sorunlarına önlem almak ve tüm dünya barış sorunuyla ittifaklar dışında çözümler aramak suretiyle olur. Bu açıdan Akdeniz'e tarafsızlaştırılması, en planda ele alınması gereken bir sorundur.

ibrahim çamlı

1945'ten bu yana geçen tartışmalı tarih dönemine «Nükleer çağ» dendiği kadar, «Azgelişmişlerin çağı» da denmek gerekir. Bir bakıma zamanımızın bu iki ana belirtisi tez ve antitez niteliğindedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası konjonktürün nükleer silâhlarla donanmış büyük devletlerin bulunduğu tehlikeli bir dünyada, azgelişmiş toplumların siyasî ve iktisadî bağımsızlık savaşlarının çığırsı gibidir. Kolonializm ve arkasından neokolonializm duvarlarının aşılması, bitmez tükenmez müdahaleler ve dış düşmanların içeridek ortaklarına karşı o kaypak savaş; sonra, tarım malları fiyatlarıyle sanayi malları fiyatları arasındaki devamlı dengesizliğin yarattığı içinden çıkılmaz kısır döngü ve bir gün, büyüklerin bir nükleer çatışması halinde, tüm güneşlerin birden sönebilmesi tehlikesi.

Üçüncü Dünya Devletleri tek tek verdikleri mücadelelerinin, aralarında örgütlenmek yoluyla da yürütmeye çalışmışlardır: 1955'de Bandung'daki I. Afrika — Asya Konferansı; Aralık 1957 de Mısır'da, Nisan 1960 da Gine'de, Şubat 1963'de Tanganika'da ve Mayıs 1965'de Gana'da toplanan Afrika - Asya Dayanışma Konferansları ;Ocak 1966'da Havana'daki Üç Kıta Dayanışma Konferansı, bir yıl sonra gene Havana'da toplanan ve 27 Güney Amerika ülkesi devrimci örgütünün katıldığı Latin Amerika Dayanışma Konferansı; Eylül 1961 de Belgrad'da devlet ve hükümet başkanları seviyesinde I. Tarafsızlar Konferansı, Ekim 1964'de Kâhire'de gene devlet ve hükümet başkanları seviyesinde II. Tarafsızlar Konferansı ve en son geçen Temmuz'da Belgrad'da III. Tarafsızlar Konferansı On Toplantısı bu devletlerin çıkarlarını bir cephe halinde savunma çabalarındandır. Bu faaliyete paralel olarak Birleşmiş Milletler'deki Afrika — Asya grubu da Dünya Teşkilâtı içinde ov ağırlığını hissettirerek Üçüncü Dünya lehine olumlu gelişmeler sağlamaya çalışmıştır.

Azgelişmişlerin kavgası iniş ve çıkışlarla doludur. Süperdevletler aralarındaki rekabetin zoruyla zaman zaman politikalarında Üçüncü Dünya Devletleri yararına ayarlamalar, yapmışlar, fakat çoğu halde baskı ve müdahalenin çıplak vizünü göstermekten geri kalmamışlardır. Zaman zaman Üçüncü Dünya'nın kollektif çabaları tamamen havada, kalmış, bazende 1965 de Cezayir'deki II. Afrika — Asya Konferansında olduğu bibi, tamamen çökmüştür. Nehru'lar, Sukarno'lar, Tito'lar bir zamanlar dünya politikasının rüzgârlarını estirirken, Nehru ölmüş, Sukarno tasfiye edilmiş ve Tito konuşmaz olmuştu. Karşı devrim hareketleri ve Vietnam'a yoğun müdahale ile 1964, 1965, 1966 senelerî olumsuz yıllardır. Bunlar Pax Americana'nın küçük devletlerin üstüne kâbus gibi çöktüğü karanlık gerileme yıllarıdır. Nihayet, dünyanın az gelişmiş kesimlerinde süperdevletler arası stratejik dengenin yeniden kurulması ve Vietnam'daki bağımsızlık meşalesinin birden alev alev parlaması. Üçüncü Dünya'da yeniden kıta, kıta devrim bayraklarının dikilmesine yol açmıştır.

TARAFSIZLAR

Üçüncü Dünya örgütleri üyelerine, dolaylı da olsa geniş faydalar sağlamıştır. Bir milletin siyasi kaderinde son sözü ancak kendisinin söyliyebileceği Türk Kurtuluş Savaşından Vietnam Kurtuluş Savaşına kadar değişmeyiş bir kuraldır. Ama bir bağımsızlık mücadelesinde millilik dozu ne kadar yüksek olursa olsun, milletlerarası dayanışmanın sağladığı maddi ve manevi destek ve türlü diplomatik imkânların önemi inkâr edilemez. Bu Vietnam için bile böyle olmuştu. Üçüncü Dünya'daki dayanışmanın, bugün en canlı ve yapıcı belirtisi şu andaki 44 üyesi ile Tarafsız Blok'dur. Bu Blok'un kısmen Türkiye'nin jeopolitiği içinde bulunması, şimdi de Akdeniz'in tarafsızlaştırılması sorununa ongaile olması ihtimâli, ona özellik kazandırmaktadır. Tarafsızlar'a biz az daha yakından bakalım :

Belgrad'da 1961 de toplanan I. Tarafsızlar Konferansında, Kongo ve Cezayir savaşlarının hâlâ tokatlara çıkarttığı azgelişmişliğin sert problemlerinden başka çok önemli bir konu daha tartışılmıştı: Tam bunya barışı. O sıralar, Berlin, Küba gibi büyük krizlerin dönemi idi. İki süper devlet nükleer çatışmanın eşiğine gelmişlerdi. Nitekim Konferans sonunda ortak bildiri ile beraber yayınlanan «Dünya Savaşı tehlikesi ve Barış Çağrısı» deklarasyonu, o kritik günlerin sonucu idi. Yıllar geçtikçe nükleer denge oluşmaya başlamış, iki süperdevlet feza alışlaşmasını, denemeleri kısmen durduran ve nükleer silâhların yayılmasını önleyen anlaşmaları imzalamışlardı. Buna paralel olarak, Tarafsızlar'ın iki hasmı blok arasında oynadığı yarıştırıcı rol de gerekçesini kaybettmeye başlamıştı. Nitekim bu durum, Temmuz'daki son konferans sonunda yayınlanan bildiride «Üyeler büyük devletlerin aralarındaki çatışmayı önlemek hususundaki başarılı gayretlerini dikkate aldılar» cümleleriyle doğrulanmıştır. Ancak bu görüşün yanında iki büyüklerin arasındaki detant'ın küçük devletlerin çıkarları ve bağımsızlıkları pahasına kuru'abileceği bu devletlerin bir pazarlık konusu olabileceği tehlikesi konferans süresince önemle belirtilmiştir. Bir ana tema gibi işlenen bu fikir, Tarafsız Blok'un Üçüncü Dünya'da verdiği bağımsızlık savaşının dozunda en ufak bir eksiltme yapmadığını göstermektedir.

Tarafsız Blok'un fikriyatında iki gelişmelerin yanısıra, Blok'a katılma kurallarında da bir değişim sezilmektedir. Tarafsızlığı ilerici bir düzenin kurulmasında aksiyon olarak gören Cezayir gibi ülkeler üyeliklerini kısıtlanması taraftarıdırlar. Yugoslavya ise, «Barışçı» olmaları şartı ile Batı'da NATO Cento ve Senato, Doğu'da Varşova Paktı üyelerinin Tarafsızlar Konferanslarına çağırılmasından yanadır. Yugoslavya'nın görüşü kabul edilmemekle beraber, son konferans bildirisinin nihai paragrafında, konferans üyeliklerini genişletmek eğilimi açık olarak görülmektedir. Kaldı ki tipik bir askeri pakt olmamakla beraber A.B.D.'nin bölgesel hakimiyetini bir aracı sayılan O.A.S. (Amerikan Devletleri Teşkilâtı) üyesi bir kısım Güney Amerika Devletleri 1961'den beri Tarafsızlar Konferanslarına gözlemci olarak katılmaktadırlar.

AKDENİZ SORUNU

Akdeniz'in tarafsızlaştırılması meselesine gelince geçen yazımızda da değindiğimiz gibi, Tito, Cezayir'de verdiği bir demeçle konunun ilgili devletlerle bir konferansına getirilmesi fikrini ortaya atmıştı. Bu demeç, Akdeniz'in tarafsızlaştırılması sorununa tekrar aktualite planına çıkarmıştır. Meselenin bundan önceki safhaları ise kısaca şöyledir :

1 — Ocak 1968 de «Akdeniz Deniz Kuvvetleri» konferansı toplandı. Bu konferansta Suriye'nin Baas, Mısır'ın Arap Sosyalist Birliği ve Cezayir'in Milli Kurtuluş Cephesi partilerinin bulunduğu bu sözkonusu ve komünist parti ile toplantıdı. Hazırlayıcı konferans mümkün olan en iyi tutumun başlıca hedefleri : NATO ve 6. Filo'nun Akdeniz'deki varlığına, sovyetlerin filosunun Akdeniz'de devamlı olarak bulundurulmasına karşı mücadele ve Sovyet Donanmasına bir misafirlik hakkının verilmesi. Konferansın öncülerinden sayılan Yugoslavya'nın ısrarı üzerine bu konferansa Arnavutluk davet edilmemiştir.

2 — Sovyetler Birliği Sağlık İşçi Partisi ve Rus Sanat meseleye pratik olarak eğilebilmek, dünya çapında bir Konferans çağrısı yapmıştır. Kasım 1969 da İspanyol Komünist Partisi'nin önderliğinde Amerikan üslerinin kira müzakereleri sırasında İspanyollar tarafından sayın resmi olarak ortaya atıldı. Şubat 1969 da İspanyol Dışişleri Bakanı Castiella'nın açık bir demeci ile resmiyet kazandı. Franco'nun o zamanki Dışişleri Bakanı Debre İspanyolların tutumunu hararetle destekledi. Hatta Fransanın bu konuda İtalya'da, Tunus'da, Yunanistan'da temasları oldu. Mesele gayet net olarak konuyordu: Bölge güvenliği için gerek 6. Filo, gerek Sovyet Deniz Kuvvetleri Akdeniz'den çekileceklerdi, Sonra De Gaulle'ün avrılmasiyle mesele tavsadı. (1)

Şimdi, Tito'nun demeci, ile bu sorun gerekli rayına oturacağa benzemektedir. Bir kere partiler yerine devletleri angaje ettiğinden, hareketin, asgari bir başarı şansı vardır. Diğer yandan ilerici bir açıdan ele alınmakla, sırf jeopolitik bir gerekçeye dayanan İspanyol ve Fransız tutumlarındaki moral boşluk giderilmektedir. Nitekim Tito, Sovyetlerin Akdeniz Donanmasının, 6. Filo'nun bölgedeki varlığı ile yarattığı durumun sonucu olduğunu belirtmiştir. Fakat Sovyet Donanmasının çekilmesinî de şart koşmuştur. Nihayet Tito soruna 9 üyesi Akdeniz ülkesi olan blokunun ağırlığını getirmekle, Akdeniz'in tarafsızlaştırılması için toplanacak konferansa diğer bir başarı faktörü katmıştır.

VE TÜRKİYE

Türkiye'de «Bağımsız Politika» kavramının, karşı blokun bazındaki devleti «Güçendirmemek» veya bu devletle «İki Komşuluk» ilişkileri yürütmek noktasından ileri varamadığını geçen yazımızda belirtmiştik. Sunay'ın Rusya ziyaretinin bu kavramın aşılmasında bir etkisi olmamış, geçen haftaki «Dereimde de belirtildiği gibi, genel politik planda Türk dış politikasında herhangi bir yenilik getirilmemiştir. Ortak bildiri bunun en açık belirtisidir.

Aslında, Türkiye'nin «Bağımsız Politika» meselesine Sovyetler'e ilişkiler perspektifinden bakmak hatalıdır. Türkiye'nin bir Türk — Sovyet bildirisinde dünya meselelerini daha ileri bir açıdan ele aldığını, hatta Sovyetler'le Amerika arasında ortada bir yere gelebilmiş tarzesesi bile, tam olarak bağımsız politika uygulacağı söylenemez. Gerçek bağımsız politika, Amerika'nın da Sovyetlerin de dışındaki üçüncü kuvvetlerle işbirliğine girmek ve gelişmişliğin temel meselelerine inmek ve tüm dünya barışı sorununa ittifaklar dışında çözümler aramak suretiyle olur. Yani, Yugoslavya gibi.

Tarafsız Blokun kapılarını bir az aralamış olması ve şimdi de Türkiye'nin güvenliğini: doğrudan doğruya ilgilendiren Akdeniz sorununa yönelmiş görünmesi, Türkiye için bağımsız politika yolunda bir «tatbikat şansı yaratmakta ve güvenliğine, «Ne Onu Ne Bunu Kızdıralım» gibi negatif tedbirler dışında olmak, demokrasine somut cereket olmak imkânını vermektedir.

Türkiye'nin, bu Akdeniz'in tarafsızlaştırılması konferansına katılması için gerekçeler ortadır.

a) 6. Filo, bu NATO aracı olmaktan çok, Akdeniz'in az gelişmiş kesimlerinde Amerikan çıkarlarını korumakla görevlidir. Bu bakımdan 6. Filo'nun gitmesini istemesi, Türkiye'nin NATO'da kalmasının gerekli olduğunu kabul etse'sek bile, NATO'ya prensip bağlarını sadeleşmez. Kaldı ki Kıbrıs bunalımı sırasında Akdeniz Filo'nun Akdeniz'de bulunmasını Türkiye için açıkça olumsuz sonuç vermiştir. Netice de, 6. Filo'nun Akdeniz'deki anormal varlığı kalkmalıdır.

b) Daha önceki yazılarımız'da belirttiğimiz gibi Sovyet donanmasının varlığı bölgede bir denge unsurudur. Ancak süperdevletlerin, kuvvetleri ile kuruluş sun'i dengenin yerini bölgenin doğal dengesine bırakmasının, güvenlik tedbirleri alınacaksa, bunun bölgedeki kuvvetler tarafından kollektif olarak yürütülmesinin tercih edilir olduğu açıktır. Üstelik, süperdevletlerin hareketli kuvvetlerinin devamlı olarak ayni kapalı sularda durun buruna yaşaması, Akdeniz ülkeleri için bir tehlike potansiyelidir. Neticede, Sovyet donanması da Akdeniz de yoğun ve özel bir varlık olmaktan çıkmalıdır.

c) Bu sonuçlara varmak için harekete geçecek örgüt, yani Tarafsız Blok, gereken pragmatik tutuma ve organizasyon gücüne sahiptir. Ve bu güce, topraklarında Amerikan üsleri barındıran İspanya ile NATO teşkilâtından çıkmakla beraber hâlâ ittifakın içinde olan Fransız gibi devletlerin katılması da ihtimal dahilindedir. Akdenizin tarafsızlaştırılması meselesi,bölge içi ve dışı problemlerle yüklüdür. Ama önemli olan prensiplerdir.

Türk Hükümeti dış politikasını bu prensipler plânına çıkaracak güçte midir?

(1) Son bir A.A. haberinde Fransız Dışişleri Bakanı Schumann'ın Tunus'la beraber Akdeniz'i bir barış gölü yapmak istiyorum» dediği bildirilmektedir

ABD REJİM SORUNU

Petrol Kralı ve Vali Rockefeller'in tutucu sayılan rejimin açıkça desteklenmesini isteyen «Güney Amerika Raporu», Amerikan Kongresinde tartışmalara yol açtı. Rockefeller, raporunda askeri cuntalar da dahil, Güney Amerika hükümetlerine, devrimci gerilla hareketlerine karşı koymaları için silâh ve teçhizat sağlanmasını istemekteydi. Tâli ki, bu, demokratik kurumların gerişmesini teşvik amacıyla yapılacaktı. Senator Church, «Askeri diktatörlüklere yapılacak askeri yardımın, demokratik kurumların gelişmesini nasıl teşvik edeceğini anlayamadığını» söyledi. Rockefeller'in Amerikan taraftarı askeri rejimlere karşı pek comert davran dışını hatırlattı. Petrol Kralı, Brezilya ve Arjantin tipi askeri rejimleri kastederek **«Yeni bir tip asker»**den söz etmişti. Bu «yeni tip asker», eski diktatörlüklerin otoriter tutumlarını terketmiş ve **«Amerikan Cumhuriyetlerinde yapıcı toplumsal değişimin başlıca gücü»** olmuştu.

Senatör Church, bu kanıda değildi, Avrupa'da Hitler ve Mussolini tipi rejimleri haklı göstermek için «Rockefeller'inkilere benzer delillere başvurulduğunu sovledi. Rockefeller ise, demokrasi adına tutucu askeri rejimleri göreceğini savundu: «İç yıkıcı faaliyetler tehlikesi büyük. Yeni tip askeri lider portresi ise, geçeğe uygun. Sonra bu askeri rejimler, geçici oldukların söylüyorlar. Başlıca amaçları, toplumsal istikrarı sağlamak, Demokratik sürecin doğması ve gelişmesi için, toplumsal istikrar şart. Senatör Church'ün antidemokratik rejimlere yardım etmekle demokrasinin nasıl teşvik edileceği sorusuna gelince, bu yardım yapılmazsa, tek alternatif anarşidir. Demokrasi, anarşi ve kaos ortamında gelişemez.»

AID ZENGİNLERİ

Amerikan kongresinde dış yardımları şiddetle eleştiren Temsilci Passman, «Amerikan yardımı bireyleri zengin ediyor» dedi. Örnek olarak da 250 dolar aylıkla 1962'de ordudan emekli olan Eyüp Han'ın oğlunu gösterdi. Bu emekli kişi, ABD ile anlaşarak bir otomobil montaj fabrikası kurmuştur. Fabrikanın baş müsterisi Pakistan ordusudur. Bu sâyede müthişmilyoner olan Eyüp Han'ın oğlu, montaj tesisini 1963'de 3,4 milyon dolara satmıştır. Passman, «ABD yardımı olmasa, bu kadar kısa sürede milyoner olabilir miydi?» diye sormuştur. Yardım yetkilileri, «Hükümetlerin iç meselesi.. Karışamayız» demişlerdir. Buna karşılık Passman, «Dünyanın hemen her ülkesinde Amerikan yardımının gelmesiyle, ot kulübelerde yaşayan ve bisiklette dolaşan kişilerin birdenbire milyoner olduğunu» ileri sürmüştür.

Dış Yardım Masalı

«FAKİR ÜLKELERİN DIŞ BORÇ ODEMELERİ, 1977 YILINDA ALDIKLARI YARDIMI AŞACAK»

1961 yılında Başkan Kennedy Birleşmiş Milletlerde birinci «on yıllık kalkınma» dönemini başlattığımda başlıca iki hedef saptanmıştı. Fakir ülkeler ihtabaca kişi başına yılda 500 dolardan az gelir düşen ülkeler) 1970 yılına kadar yılda en azından yüzde 5 lik gelir artışı sağlamaya çalışacaklardı. Zengin ülkeler de (komunist devletler de dahil olmak üzere) ulusal gelirlerinin en azından yüzde 1'ini yardım ve yatırım şeklinde fakir ülkelere transfer edeceklerdi. Daha sonra bu hedef gayri safi milli hasılanın yüzde 1'i şeklinde değiştirildi (gayri safi milli hasıla milli gelirden vasıtalı vergiler ve aşınma ve eskime payları kadar fazla bir büyüklük olduğundan, bu değişiklikle zengin ülkelerden fakirlere aktarılacak kaynaklar beşte — birden daha fazla bir oranda arttırılmış oldu.)

Halen az gelişmiş ülkeler, ortalama olarak, yılda gayri safi milli hasılalarının yüzde 17.6'ı kadar gayri safi yatırım yapmaktadırlar. Ve bunun yüzde 85'i yurt içi tasarruflarla karşılanmaktadır. Ticaret hadlerinin aleyhe dönüşü yüzünden az gelişmiş ülkelerin ihracat kazançları yılda ortalamalı yüzde 6,1'lik bir artış gösterebilmiş; hızlı nüfus artışı da bu ülkelerde kişi başına yıllık üretim artışının ortamala yüzde 2,5 seviyesinde kalmasına yol açmıştır.

Lester Pearson başkanlığında Duoglas Dillon, Sir Arthur Lewis ve Robert Marjolin gibi ünlü Batılı iktisatçılardan oluşan Uluslararası Kalkınma Komisyonunun geçenlerde yayınlanan raporuna bakılırsa tabloda da görüldüğü gibi, Batılı zengin ülkeler dış yardım konusunda temhellik etmektedirler.Komisyona göre, «Kalkınma yardımları tavsamaktadır.» Ve bunun nedenlerinden biri «dış yardımın zengin ülkelere olan iktisadi yükünün çoğu kez fazlaca abartılmasıdır.»

«Bu abartma da, rapora göre, kalkınmakta olan ülkelere transfer olunan kaynakları sanki gerçekten bu ülkelere veriliyormuş gibi görme alışkanlığından ileri gelmektedir. Bundan daha yanlış bir şey olamaz.» Çünkü, kalkınmakta olan ülkelerin yıllık dış borç ödemeleri toplamı halen 4 milyar doları aşmaktadır, (yatırımlardan sağlanan kârların transferi bunun dışındadır) ve son on yılda bu ödemeleri yılda ortalama yüzde 17 oranında bir artış göstermiştir. **«Eğer bugünkü trend de vam ederse. 1977 de fakir ülkelerin dış borç ödemeleri bu ülkelere verilen yardımları fazlasıyla aşmış olacak tır.»**

1968 Yılında Dış Yardımlar

Yardım yapan ülkeler	GSMH'nin yüzdesi olarak net yardım	Yardım yüzdesi hibeler'	Ortalama kredi koşulları Faiz	Vade	Ödemesiz (Yıl) süre (yıl)
İsviçre	0.10	48	4.9	13.5	2.0
Japonya	0.25	57	3.9	18.0	5.4
Kanada	0.28	75	1.1	43.5	8.6
İsveç	0.28	75	2.5	34.0	9.6
A.B.D.	0.38	45	3.5	30.0	7.8
İngiltere	0.42	46	1.3	34.8	6.3
Almanya	0.42	36	3.9	21.2	5.9
Hollanda	0.54	56	3.9	29.7	6.6
Avustralya	0.57	00	—	-	—
Fransa	0.72	70	3.7	18.0	0.8

Saptanan hedefe yaklaşmak şöyle dursun, bir grup olarak zengin ülkeler ondan uzaklaşmaktadır. Yardımların kompozisyonunda da değişmeler olmuştur. 1968 de yapılan yardımların yarısına yakını yatırımlarla ticari kredilerden oluşmuştur. Komisyonun da belirttiği gibi, buna «yardım» denilemez. Oteki yarı içinde de kredilerin hibeler aleyhine genişlediği görülmektedir.

Yardım veren ülkeden ithalâtta bulunma şartına «bağlı» yardımların oranı o kadar artmıştır ki, bugün ancak yardımların altıda — biri «bağlı» sayılmamaktadır.

Komisyonun görtişüne göre, yardımın şarta bağlanması onun değerini yüzde 20 oranında düşürmektedir. Yardımın beşte — biri de ihtiyaç fazlası yiyecek ve tüketim maddeleri şekline bürünmüştür.

Son on yıllık dönemde komünist ülkeler dışında kalan zengin ülkelerin gayri safi millî hasılaları toplamı iki katına çıkarak 1968 de 1.700 milyar dolara ulaşmıştır. Oysa, bu ülkelerin hibe şeklinde yaptıkları yardımlar 1961 de 4,5 milyar dolardan, 1968 de 4.1 milyar dolara düşmüştür. Bu düşüş parasal olup, gerçek değer olarak düşüş bunun çok daha üstündedir.

— ECONOMIST'TEN —

Bir Basın Kralı AP iktidarına savaş açtı

(Başı S. 1'de) çıkladılar diye Spiegel'e mensup gazetecileri tevkif ettirmişti. Mücadele uzun sürmüş, fakat sonunda Bakan Strauss ve mensup bulunduğu hükümet düşmüştü. Türkiye'deki meydan muharebesi ise henüz başlamıştır. Haldun Simavi'nin Günaydın Gazetesi, AP Grubuna bir açık mektup yazarak Demirel'in düşürülmesini istemiştir:

«Padişahı Muhammed'in ahfadından diye yıllarca başımızın üstünde taşıdık. Sonra sırtından tutup kapı dışarı attık. Menderes'i asarak bir devri tasfiye ettik. Bugün kendini İlâh zannadenleri tasfiye etmek ise sizlerin elindedir.»

Basın Kralının gazetesi, halk oyunun ancak yüzde 46 sını alan AP'nin milli iradeyi pek sağlam yansıtmadığını hatırlattıktan sonra, AP Grubuna, Anayasa dışına çıkan Demirel'i düşürmediklerі takdirde yeni bir 27 Mayıs'ın gelebilmesini hatırlatmıştır :

«Anayasayı ihlâl ve bu suça iştirakin cezasının ne olduğunu hepimiz biliyoruz. Anayasa ihlâl edildiği zaman iktidar gayri meşru duruma girer. Bu durumda muhalefeti, basını, gençliği iktidar dışındaki bütün kuvvetler gayri meşruluğa karşı birleşir, karşı koyar.»

SAVAŞ NASIL BAŞLADI?

Demirel'e harp ilanına, Günaydın'ın 15 Kasım 1969 tarihli Ankara baskısında Necdet Onur imzasıyla çıkan bir yazı sebebiyet verdi. Yazıda, iki yıl önce bir trafik kazasında ölen Ayko ayakkabı mağazası sahibi Osman Nuri Tepe'nin (kardeşi Ayko Oteli sahibi Ali Tepe'nin iddiasına davanarak) bir cinayete kurban gittiği ileri sürülmekte, maktulün Demirelleri tanımasıyla cinayet arasında ilişki kurulmaktaydı. Nazmiye Demirel ve Tepe kardeşlerin resimleriyle süslenen yazı, Demirelleri çileden çıkardı. Yakınları aşırı soğukkanlılığı ile ünlü Süleyman Demirel'in evinde üç gün kriz geçirdiği ni ileri sürmektedirler. 1965 seçim kampanyasında, Sam sun'da Çetin Altan'ın anasına en ağır hakareti yağdıran atışlerin altında gülle oynava nutuk atan Demirel, işin ucu azıcık kendine dokununca aslan kesilmişti. Söylendiğine göre, Günaydın'ı gören Nazmi ye hanım da sinir krizleri ge çirmiş, saatlerce hıçkıra hıçkıra ağlamıştı. Demirel aynı üzüntüyü paylaşmış ve Nazmiye hanımı haksız yere u zenlere kinlenmişti. Bu mürhiş öfke içinde Demirel ilk kez bir gazeteciyi dâvâ etti ve bir milyon lira tazminat 's tedi.

Liderin gazabı üzerine, kraldan fazla kralcılar derhal harekete geçtiler, gazeteci Necdet Onur tevkif edildi, se lâmeti gizlenmekte bulan ya zı işleri müdürü Rahmi Tu ran'ı yakalamak için polis se ferber oldu. Karısı apartopar Emniyete götürüldü. Onur'un İçişleri Bakanının evinin 50 metre ötesinde duran otomobili ateşe verildi. Günaydın'ın Ankara Bürosuna kurşun sıkıldı.

Basın Kralı Haldun Simavi, başlangıçta savaşa hiç de niyetli değildi. Günaydın, üzücü olaydan dolayı özür dile di. Haldun Simavi, avukatları ve temsilcisi Necati Zincirkıran aracılığıyla Başbakan Demirel ile temas aradı, fakat kriz hâlindeki Başbakanla görüşmek mümkün olmadı. Bunun üzerine Basın Kralının avukatlarını, patronlarının teklifini Başbakanın avukatlarına iletti ler. Teklif şöyleydi: Haldun Simavi, değil milyon, daha fazlasını Demirel adına bir hayır kurumuna vermeye hazırdı. Demirelleri tatmin için gazetede bir açıklama yayınlayacak, yanlış anlamaları tamamen önleyecekti. Kusurlu gazetecileri de, Haldun Simavi uygun biçimde cezalandıracaktı. Buna karşılık Demirel dâvâdan vazgeçecek ve iktidar organlarının Günaydın ile Haldun Simavi'ye hücumlarını önleyecekti.

Öfkeli Demirel bu teklifi reddetti. Red cevabını alınca, Basın Kralı, temsilcisi Necati Zincirkıran'ı son bir kez Demirel'le yüzyüze konuşmakla görevlendirdi. Aza Zincirkıran'ın bütün görüşme teşebbüsleri sonuç vermedi. Başbakan ile ancak bir kez telefonla konuşabildi ve randevu istedi. Aldığı cevap tek cü nelikti: **«Benim sizinle konuşacak birşeyim yok.»**

Demirel'in uzlaşmazlığı üzerine, Basın Kralı teleskse Ankara'ya şu direktifi verdi :

— Necdet Onur'un cezaevindeki günlerini en rahat biçimde geçirmesi için gerekli bütün tedbirler alınsın.

— Yakılan otomobili, radyosuyla birlikte derhal tazmin edilsin.

— Altı ay sonra Süleyman Demirel yoktur, ama Haldun Simavi vardır.

Basın Kralı ayrıca Istanbul'da da gazetenin önde gelen mensuplarını topladı ve kararını açıkladı: «Bu adamı yıkana kadar uğraşacağım. Partisi esasen son seçimlerde yüzde 50'nin altına düştü. Yani bu iktidara halkın tuttuğu bir iktidar denemez. Zayıflar. Gerçek kuvvetlere (basına, kamu oyuna) saygısızdırlar. Hayat şartları da hergün ağırlaştığından, kampanyamız kısa süre sonra halkın desteğini kazanır. Gazetemin en iyi elemanlarını bu işin takibine veriyorum, bu zâtı devirene kadar uğraşacağız.»

Demirel'in tutumu karşısında ölkelenen Basın Kralının «Süleyman Beyi biz Başbakan yaptık, gene biz yıkacağız» dediği de söylenmektey di. Gerçekten, Demirel'in ma son olmadığına dair bir belge elde ederek Bilgiç'e karşı adaylığını koyduğu günlerde Simavi kardeşlerin Hürriyet gazetesi olanca gücüyle Demirel'i desteklemiş ve o ta rihlerde kamu oyunun meş hulü bulunan Demirel'in kazanmasında hayli etkili olmuştu. Simavi kardeşler ile Demirel arasındaki bu «balayı» uzun yıllar sürmüştü. 1969 seçimlerinden önceki günlerde de Gümüşdüv, «Çoban Sülü» röportajıyla Başbakan Demirel'e ivi bir seçim hediyesi sunmuştu. Ama şimdi Günaydın'ın özür dile yerek telâfi edilmesi mümkün bir hatâh tutumu üzerine Demirel, bu dostluğu yıkıyordu.

VATANDAŞ YAHYA OĞLU SULEYMAN

Günaydın, AP Grubunu göreve çağırdıktan sonra bir Anayasa ihlâvesi yayınladı. «Olayın suçluları ortaya çıkıncaya kadar gökten şimşek de yağsa yılmayacağız» anduyla taarruza geçti. Günaydın, «Vatandaş Yahya oğlu Süleyman Demirel'i şöylece suçlamaktaydı: **«Gazetede ya yınladığımız bir ölüm haberini kelimelere başka mâna verip karının namus ve iffetine yapılmış bir hakaretmiş gibi halk oyuna sunmak istedin. Bundan gâyen Türk ve İslâm geleneklerinin alle mahremiyetine gösterdiği hassasiyetten istifade etmekti. Bilebildiğimiz kadarıyla bu olayın namus ve iffet ile bir ilgisi yoktur.»**

Olayı böylece değerlenndiren gazete, önce öldürüldüğü iddia edilen Osman Nuri Tepe'yi tanıyıp tanımadığını Demirel'den sorduktan sonra ondan «halkın kafasını kurcalayan» sorulara cevap istemekteydi: «Nerede tanıdın? Nasıl tanıdın? Ne münasebetle tanıdın? Evinde senden başka tanıyan var mı? Ölüm olayı hakkında ne biliyorsun?.»

Bu sorulara henüz tatminkâr bir cevap bulunabilmiş değildir. Bilinen, Osman Nuri Tepe'nin iyi para kazanan hovardameşrep genç bir ayakabı mağazası sahibi olduğudur. Bugün kiraya verilen Atatürk Bulvarı üzerindeki büyük bir pasaj içindeki Ayko Mağazası ayda 5500 lira gelir getirmektedir. Bayan Nazmiye Demirel, bu mağazadan alış — veriş e.metedir. Yeni bir ayakkabı modeli geldiğinde, Osman Nuri Tepe, telefonla Sayın Bayan Demirel'i arayıp «Anneciğim, yeni modeller geldi. Görmek istemez misiniz?» dermiş. Iskarpinler eve gönderilir ve Nazmiye hanım bunlardan beğendiklerini alırmış.

Osman Nuri Tepe ile Demirel arasında bilinen ilişki bundan ibarettir. Demirel'in Osman Nuri Tepe'yi tanıyıp tanımadığı meçhuldür. Ayakkabıcının Demirel ailesiyle dost olduğu, şimdilik Ayko Oteli sahibi kardeşinin bir iddiasından ibarettir. Polise ve Demirel'in sözcülüğünü yapan Son Havadis gazetesine göre, Ayko Oteli sahibi bir akıl hastasıdır. Günaydın gazetesi ise, Dr. Malik Cihat Ya zar'ın raporuna dayanarak Ali Tepe'nin «aklı başında nor mal bir insan» olduğunu ileri sürmektedir.

Delilik iddiasına rağmen Ali Tepe ve kardeşi ticaret hayatında para kazanmayı başarmışlardır. Erzincanı i ki kardeş, son derece fakir bir aileden gelmektedir. Er zincan depreminde aç ve a çık kalmışlardır. Depremden 20 yıl sonra iki kardeş Ankara'da mütevazi bir bakkal dükkanı açabilmişlerdir. Bun dan sonra kardeşlerin şansı açılmış, Osman Nuri büyük bir ayakabı mağazasının, Ali ise Ayko Otelinin sahibi olmuştur. Son Havadis gazetesi, Ali Tepe'nin bâzı kaçakçılık olaylarına adının karıştığını ileri sürmektedir. Bu birden bire zenginleşme, deli lik iddialarını biraz zayıflatmaktadır.

Ayakkabıcının bir cinayete mi, yoksa gerçekten bir tra fik kazasına mı kurban gittiği belli değildir. Meydana bu hususta son sözünü söyle miş değildir. Ankara İkinci Ağırceza Mahkemesi, olayın cinayet değil trafik kazası olduğuna hükmetmiştir. Fakat Yargıtay bu kararı bozmuş tur. Dâvâya Ankara İkinci Ağırceza Mahkemesinde yeniden bakılacak ve kardeşinin Demirellerle dost olduğunu ve cinayete kurban gittiğini iddia eden Ali Tepe, müdâhil sıfatıyla iddialarını yargıç'a anlatacaktır.

Fakat bâzı olaylar düşün dürücüdür: Ayko Oteli sahibi, cinayet ihbarını yaptığı için hayatının tehlikede olduğunu söylemektedir. Polisin israrla peşine düştüğü Ali Tepe ortalıktan kaybolmuştur. Demirel'in baş savunuculuğunu yapan Son Havadis ise, ortalıktan kaybolan Ali Tepe'nin ifadesini değiştirdiğini ileri sürmektedir. Ali Tepe'nin otelinin vaşlı başlı mudu tu Nizamettin Altan ise, trafik kazasından sonra otelini tam dört defa kundaklandığını, yanar kâğıtlarla yatakların tutuşturulduğunu söylemektedir.

Tanıklar, Osman Nuri Tepe ile trafik kazasını yapan şoför Yaşar Temiz'in oldukan onbeş gün önce kavga ettiğini söylemektedir. Bir Gümüşhane çalışan Yaşar Temiz'in Emniyet görevlileri marifetiyle hemen Ankara'ya getirilip, Emniyet Müdürlüğünde ken disiyle konuşma ihtiyacının duyulması dikkat çekicidir. Dâvâsı devam etmekte olan şoförün Emniyetle artık bir ilgisi olmamak gerekir.

Cinayet haberini yazan Necdet Onur'un otomobilinin yakılması, ailesinin huzursuz kılınması, Günaydın bürosuna kurşun sıkılması, gazetenin baskı altında tutulması, trafik kazası denilen olay hakkında şüpheleri beslemekve çok şiddetli soylentilere yol açmaktadır.

BAŞBAKANIN KARŞI TAARRUZU.

Çetin Altan'ın anası konusundaki en seviyesiz ittiraları âdeta sahip çıkan Demirel in «son olay namus ve iffetile ilgili değildir» demesine rağmen, polisiyle, parlamento grubuyla basınıyla ve Al teşkilâtıyla bir taarruza girişmesi, ilk bakışta onu hak lı bulanları bile tedirgin ediyor. Ailenin namusuna bir utak telmihte bulunulduğu izlenimi nin yaratılması üzerine, Demirel'in milyonluk tazminat dâvâsı açmasına kimse nin bir diyeceği yoktu. Ama «failî meçhul» bir sürü olay la çağrışım yapan zorbalık hareketlerinin anlamı nedir? Bu tutum, onu haklı bulmaya hazır bir takım çevreleri dahi, Demirel'e karşı hareke te geçirdi. CHP İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Başbakana bir açık mektup göndererek gazeteci Necdet Onur'un can ve mal güvenliğinin sağlanmasını istedi. Ama o lan biten karşısında «devlerimizin başbakanı olarak sus sunuz, devletimizin temellerini çatırdatmaktadır» demek ten kendini alamadı. CHP İstanbul Milletvekili, son zor ba davranışlar ile «İstanbul ve Kayseri zorbalıkları, Tavlan Özgür ve Mehmet Cantekin'in öldürülmesi olaylar, gibi», «failî meçhul» kalan ka ba kurvet hareketleri arasında benzerliği belirtti. Basın teşekkülleri ve Ulus gibi bir iki gazete, Necdet Onur ve Rahmi Turan'ın, daha hakaret suçundan mahkum olmadan önce tevkif edilmesini eleştirdi. Ne var ki, Anayasa ve hukuktan çok, rotalarını Demirel'in fırtınalarına göre çizen bâzı bakanlar, AP teşkilâtı ve parlamenterler, Demirel'in ilk bakışta haklı bulunabilecek dâvâsını dejenere ettiler. Örneğin yeni İçişleri Bakanı Muğla eşrafından Menteşoğlu Günaydır gazetesinin yazısını, «dünya yada milli görülmemiş âdi bir iftira», «Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı ve ailesine câ niyane bir iftira» gibi, yargıçları etkileyebilecek bir ölçüsüzlükle cevaplandırdı. Kendisini ilgilendirmemesi gereken konularda bu kadar çoşan İçişleri Bakanı, asıl ilgilenmesi gereken zorbalık olayları karşısında ise, «Bunlar ayrı ayrı münferit zabıta vak'alarıdır» demekle yetindi. AP grupları yöneticileri, kendilerini Demirel'i devirmeye çağıran Günaydın gazetesi aleyhine bildiriler yayınladılar. AP Millet Meclisi Grubu, **«Halz oldukları mad.i ve mad di imkânlarla, kamuoyunu ya nıltabileceklerini ve bağımsız yargı organlarını, hatta Parlamentoyu tesir altında tutabileceklerini sananlar, her za man olduğu gibi hüsrana uğ rayacaklardır»** dedi.

Senato Grubunun bildirisi ise çok daha sertti. Grup yöneticileri, «istediğimiz za man ihtilâl çıkarmız diyenlerle polemik yapmayız» diyerek, en sert polemiği yapıyor du: **«Demokrasimizin, halkın eline verilmiş bir lütuf olduğunu söyleyecek kadar kendi dolaplarının karanlığına gömülü ve istedikleri zaman ih tilâl çıkarabileceklerini ve iktidar dışındaki bütün kuvvetleri de kiralık kalemlerinin kumandasını bekleyen ro botlar sayanlarla bir polemi ği kabul edecek değiliz».**

Senato Grubuna göre, Necdet Onur'un otomobilini yakan, Ali Tepe'nin otelini kundaklatan Basın Kralı için: **«Bir gazete mensupları, para ları yettiği kadar otomobili yakıp, otel binası tahrip etti rebilir. Fakat bu gibi bayağı tertiplerle Türk yurdunun ne kendini ve ne de herhangi bir müessesesini ateşleyemez.»**

BELDEN AŞAĞI HUCUMLAR

İçişleri Bakanı ve Parlamento grup yöneticilerinden sonra, AP teşkilâtı, özellikle gençlik kolları harekete geçti. Günaydın matbaası önün de gazete yakıldı. Adana'da «Ahlâksızlığı, Allahsızlığı yaydın, hain Günaydın, yıkıcı basın, münafık Günaydın, hür riyet sarhoşu, iffet celladı Günaydın» nâraları arasında ayı nı yola gidildi. Demirel'in sözcüsü Son Havadis, Basın Kralı'na karşı saylım ateşi açtı. Belden aşağı kalem darbeleri mdürmekle ünlü kalemşor ve Demirel'in aziz dostu Bedii Faik de kampanyaya meşrebince katıldı:

«Ya sana da sorarlarsa Sedat oğlu vatandaş Haldun Efendi! «Acaba bütün yaygaraların, evindeki İngiliz gazetenin şüpheli faaliyeti gözülmesi üzerine hudut dışı edilmesiyle hiç mi ilgisi yok» diye, ne cevap verirsin?».

İngiliz gözde, söylendiğine göre, Haldun Simavi'nin evindeki bir mürebive idi. Zarar lı taaliyetleri yüzünden değil de, Basın Kralı'na ait Saklambaç gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Bayan İren Kayno ile anlaşamadığı için yurduna döndüğü belirtilmekteydi. Basın Kralı'nın bu yüz den Nazmiye Hanımı rencide etmeye kalkışmadığı ma hakkaktı. Ama Bedii Faik'in iffet savunculuğunun bu di zeyden yukarı çıkabilmesi güçtü.

Hükümet ile Günaydın arasındaki talihsiz savaş, hâlen bütün şiddetiyle devam etmektedir. İki yıl önceki trafik kazası» ve Tepe kardeşler hakkında yeni kanıtlar henüz ortaya getirilebilmiş değildir. Milliyet, Cumhuriyet ve Akşam gibi etkili gazeteler, bu konuda susmayı ter cih etmişlerdir. Simavi kardeşlerin ağır topu milyona yakın tirajlı Hürriyet, henüz sessizdir. Yakın zamana kadar birlikte çalışan Simavi kardeşler, tesislerini ve çeşitli yayınlarını aralarında paylaşarak ayrılmışlardır. Günaydın Haldun Simavi'nin, Hürriyet ise Erol Simavi'a'n dir. Ama Hürriyet'te Haldun Simavi'nin de önemli bir azınlık hissesi vardır.

Demirel'in Başbakan olmasında büyük katkısı bulunan Hürriyet, Demirel'i devirme amacı güden kampanyaya ağırlığını koyacak mıdır? Şimdilik birşey söylenemez. Ama sonucu ne olursa olsun, bir Basın Kralının Başbakan de virmek amacıyla kampanya açabilmesi, Türkiye için çok yeni ve beklenmedik bir olaydır. Bu olay, feodal ilişkileri hâlâ temizleyemiyen Türkiye'de kapitalizmin hayli geliştiğinin kanıtıdır.

Spiegel, hükümeti devirmiş ti; bakanın Günaydın'ı ne ya pabilecek?.

Bayar ve 27 Mayıs

(Başı S. 1'de) için insafsızdır. Oteki ayaklan maları, «yeniçeri zorbaları»nın hareketleriyle aynı sepete koymaktadır. **«Yeniçerilerin tefessüh etmiş kazan kaldırma devrinin elebaşıları Patronaları, Kabakçı Mustafa ları»** 27 Mayısçılarla eş tutmaktadır. (s. 1127). 27 Mayıs ise, **«Hakim olamazsan tahrik et, yık gibi, milli bir gâyeden yoksun prensiplere dayanan ayaklanmalardan»** biridir (s. 1131).

27 Mayıs'a katılan subaylar hakkında da Bayar, Dretyus olayını vesile ederek şunları yazmaktadır: «Kül hâlinde toptan, hiçbir zümreye kötülük, suç isnat olunamadığı gibi, bir zümre içinde de ahlâksız insanlar yoktur, denilemez. İşte realite: İftiraları ile, suç uydurmaları ile, üm formalı yalancı, şâhitleri ile, kin ve gareze âlet olmakla, bir adalet kurultusu kendilerine bağlayıp peşinden sürüklemekle varılan sonuç meydanda.

Bu konuda, Osmanlı İmparatorluğunun ihnitat devrindeki yeniçerilerinden bir çok misaller bulunup sovlenebilir. Osmanlı yeniçerileri de başlangıçta meslek ahlâkına bağlı mert insanlardı.» (s. 1146).

YÜCE DİVAN VE PROFESORLER.

Bayar, 27 Mayısçılara ateş püskürmektedir: «Siyasî nasımlarının, yalnız hasımları olduğu için şeref ve haysiyet leriyle alçakça oynamışlar, de vamlı surette çeşitli yalanlarla iftira sağanağı altında bulundurmuşlardır.»

«Güya iddialarını tevsik için, içinde ve gücünde namus lu insanların evlerini, ticaret hanelerini, mahkeme kararı olmadan bankaları basmışar, hususi kasaları açmışlar, kimi mışlardır. Çok değil, bir hafta sonra meydana çıkacak resmi yalanlarla milleti aldatmak sahtekârlığında bulunmuşlardır» (s. 1130).

«Suçlu göstermek istedikleri kimselerin masum aileleri ni, çok yaşlı ve çok genç kadınları ile, küçük çocukları ile hep birlikte, silâhlı kuvvetlerin şiddetli baskısı altında ihtilâlcidan men ederek, zavallılara zindan azabı çektirmişlerdir; Silah kuvvetlerine enterne ettikleri veya ettirdikleri mağdurlarından devlet hizmetinde olanını, görevi başına zamanında gelmedi bahanesiyle, işinden atmışlardır.»

«Birçok vatansever vatandaşları, yer yer kurdukları kamplara silâh tehdidi altında toplayarak, ortaçağda dahi rastlanmayan bir zihniyet ile hakaretler, dayak, işkenceler altında perişan etmişler, avrıca da mal ve mülklerini müsadere yoluna gitmişlerdir» (s. 1132).

Bayar'a göre, Yassıada Mahkemesi de bir «emir kulu» mahkemedir, böyle mahkemelerin verecekleri karardan birşey beklenemek gerekir: «Isnat olunan suçun işlendi ği tarihte Anayasanın emretti ği şekil ve surette mevcut Yüce Divan'ın dışında hükümet darbesi yapan siyasi heyetin tâyin etikleri hâkimler tarafından kurulu bir mahkeme adaleti tesis ve teminden ziyade, kendilerini o makama getirmiş olanların isteklerine ve çok defa ihtiraslarına âlet olur. Bu da tarihi bir gerçektir.

Şu halde sanık denilen mağdur unsurların kaderleri — peşin hükümlerle — gerçek hâklimlerden ziyade, hasımların elîne teslim edilmiş demektir. Bu karakterdeki bir kaza organının, hem de kesin olarak, vereceği kararından ne beklenebilir, söylemeye ih tiyaç var mıdır? (s. 1132).

Yassıada Başsavcısı için Bayar'ın görüşü şöyle: «Güya ilim adamı dedikleri nüfuzlu siyasetçilerin hasımları aleyhinde yürüttükleri, gareze dayanan, maksatlı mütalâalarına iddianamelerinde geniş ölçüde yer vermişlerdir, serreşeri surette âlet olduklarını göstermişlerdir». (s. 1195).

27 Mayısçı profesörler ise, satılık kişilerdir. Bayar onlardan «Her kuvvetli sandığı şahıs ve şahsiyetlere, istedikleri ve hoşlarına gittiği şekilde «illmlerini» satan, mevki düşkünü, zayıf karakterli profesörler» diye söz etmekte dir (s. 1181).

Düşük Cumhurbaşkanına göre, zorbaların ve yardakçılarının itibarı kısa sürmüş, millet bunlara karşı gereken tepkiyi göstermiştir: «Herşeyde olduğu gibi kuvvette birleşen fitne ve fesadın, iftira ve hilenin — geçici de olsa — tertipçilerine sağladığı bir itibar devri vardır. Zamanla gerçekler anlaşılmaya başlayınca, bunlar da hakiki mevkilerine doğru yol alırlar ve nihayet en aşağı derekeye inerler. Bu da bu çeşit insanlar için nefret devri demektir. Kuvvet ve kudret devirlerinde kendileri için müsait hâle getirdikleri kaza organını ve herhangi bir kurulu kin ve garezlerine âlet edecek kadar küçülen bu bedbahtlara karşı milletlerin reaksiyonu kadar tabii birşey olamaz.» (s. 1188).

«HADİSELERİN ELEBAŞISI»

Suçsuzluğunu böylece belirten Bayar, ona karşıdır ve ne «Af istesin, affedelim» diyen «Hâdiselerin elebaşısı»na ki bu Gürsel ya da İnönü olabilir söyle çatmaktadır: Hadiselerin elebaşısı, kendi sinden af isteyen varmış gibi: «Benden başka türlü af kopa ramazlar. Af talebinde bulun malıdır» demiştir. Bu alenî açık demecin, kamuoyu önün de, insat olunan suçu masum hükmülüyü, felâketini istismar pahasına fâbule zorlamaktan başka bir manâsı yoktur.» (s. 1140).

«Bu teklif, bâzı benzerlerinin, hükümlünün af talep et mesi veya memleket dışına çıkmaya razı olması şartının ileri sürülmesi gibi âdi oyunlardan ve en hafif deyimle, samimiyetsizlikten başka birşey değildir.» (s. 1198).

Düşük Cumhurbaşkanı, tıpkı Dreyfüs gibi, suçsuz olduğunun yargı organlarınca ilânını beklemektedir.

İşte 27 Mayıs hakkında bu düşüncelere sahip bir düşük Cumhurbaşkanı, 27 Mayıs A nayasasına dayanarak Senato'ya getirilmek istenmektedir.

BAKIŞ

(Başı S. 1'de) sanmıyoruz. Erbakan, Türk politika hayatının çok rastlanan kuyruklu yıldızlarından biri olmayan mahkûm gözükmektedir. MHP ve MP'nin de bu yoldaki denemeleri başarısız kalmıştır.

Öte yandan «Müslüman Anadolu Burjuvazisinden dayanmayı amaç» edinen mukaddesatçı hareketin, bir İslâm Sosyalizminin öncülüğünü etmeye ne niyeti vardır, ne de kudreti. Erbakan, kayıtsız şartsız kapitalizmin savunuculuğunu yapmaktadır. İstanbul büyük burjuvazisine çatışı, kaynağını sınıfsal bir ayırımdan değil, anlamsız bir coğrafi ayırımdan almaktadır. Erbakan hareketinde, bir İslâm Sosyalizminin öncülüğünün hayal edilmesi, bir aydın fantezisinden ibarettir.

Yeni bir ekonomik düzeni, üst yapısıyla birlikte getirmeye yönelmiş sosyalizmin halkça benimsenmesi için aşılında kapitalizm öncesi düzenin değerlerini yansıtan ve tutucu güçler koalisyonunun egemenliğini sürdürmeye yarayan bir mukaddesatçılık şahna bürünmeye ihtiyacı olmasa gerektir.

doğan avcıoğlu

TÜRKİYE'DEN GEÇEN MİGLER

Türk makamlarının işi geçiştirmeye çalışmalarına rağmen dış basın «Mig'ler» konusunda geniş bilgi veriyor. Frankfurter Allgemeine Zeitung'un Mig'lerle ilgili yazısı şöyle :

«Bağdat'a gönderilen 15 adet Mig avcı uçağı İstanbul ve Ankara'da konaklayabilmiştir ki, bu, pek de uzun olmayan bir süre önce, Ankara'da tasavvur bile edilemeyecek bir olaydır. Sovyet uçakları Esenboğa'da teknik bakım dan gözden geçirilmiş ve Türk topraklarında, Diyarbakır'da üçüncü bir konaklama için izin almışlardır. Böylece, Yakın Doğu ve Kuzey Afrika'daki asker i gözlemcileri bugüne kadar meşgul etmiş olan Suriye, Irak, Mısır ve Cezayir'e gidecek Sovyet savaş uçaklarının hangi yoldan sevkedileceği sorusu da şimdi aydınlanmış olmaktadır.

Ankara'daki askeri makamların bir sözcüsü, «Bu tip Sovyet savaş uçaklarının Türk topraklarında konaklamasının ilk kez vuku bulmadığını» doğrulamıştır. Bu konuda Irak Büyükelçiliğinden daha da geniş bilgi alınmış ve Irak arması konulan uçakların Sovyetler tarafından Yakın Doğu'daki alıcılarına Prag'ta teslim edildiği öğrenilmiştir. Bu uçaklar Prag'dan hareket ederek, yakıt ikmali yaptıkları Sofya, İstanbul, Ankara ve Diyarbakır üzerinden sevkedildikleri yerlere uçmaktadırlar...

Arapların savaş gücünün Türkiye yoluyla takviyesi, gelen haberlere göre, İsrail'in gözünden kaçmamıştır. Televiv Hükümeti, bunu, Batılı ülkelerden yardım istediğinin yeni bir dayanağı olarak ileri sürmektedir.»

TOPRAK AĞALARI KONUŞUYOR

(Başı S. 1'de)

mektir. Cesetlerimizin üzerine basmadan olmaz o iş.»

Mersin'in en büyük portakal bahçelerinden birine sahip bulunan bu aydın kapitalist çiftçiye göre, «toprak reformu yapmak yerine, tarımdaki nüfusu azaltmak daha doğruydu: **«Bir memlekette bütün insanlar yalnız ziraatle uğraşmaz. Tarımda yüz de 40 kalmalı. Geri kalanına başka iş sahaları bulunmalı.»**

Bâzı büyük çiftçilerin vergi kaçırdığını söyleyen Sercengeçti, işçi ücretlerinin yüksekliğinden şikâyetciydi: «Asgari işçi ücretleri onsekiz liradır. Elli liraya kalifiye tarım işçisi bulamıyoruz.»

«Fabrikatörlerden fazla vergi veriyoruz» diyen pamuk ekicisi Halil Uludağ ise, **«Şimdilerde biz de açız, işçilerimiz de»** diyordu. Pamuk 250 kuruş yerine 300 kuruşa satılırsa, Halil Ağa «işçilerinin kazını ona göre doyuracaktı.» Etrafını saran işçiler, ağanın bu sözlerini **«He ya! He ya! Halil Bey haklı»** diye onaylıyorlardı.

«Ben avradı kırarsam, avrat da geceleyin beni kırar» hâmetini savuran Halil Ağa da toprak reformuna şiddetle karşıydı: **«Kolhoz idaresi mi kuracaklar? Antamıyoruz»** diye kükrüyordu. Ağa'ya göre, veraset yoluyla **«Toprak reformu denen şey, kendiliğin den oluyordu.»**

«Biz de açız» diyen Halil Ağa, hovardalık iddialarına kızıyordu: **«Bizler için paraları nı barlarda, payvonlarda tüketiyor, diyorlar, Ayda yılda bir kere eğlenmek bizlerin de hakkı değil mi? İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de yüzlerce eğlence yeri var. Her gece dolup boşalıyor. Onlara kimse nin ses çıkarttığı yok..»**

O halde, Halil Ağa'nın da arasına Adana barlarına tüfe masına lâf edilmemeliydi.

TOPRAKSIZLAR BİZDEN MUTLU :

Orhan Kantoğlu'nun konuştuğu üçüncü kapitalist çiftçi, elinde tüfekle poz veren 30 yaşlarında bir sosyete hanımıydı. Büyük bir portakal bahçesi vardı. Bahçe içinde konforlu ve televizyonlu şık bir villası vardı. Esin Germen, gülnlerinin çoğunu İstanbu'da, Ankara'da, Avrupa'da geçirmiş, bir ara Uludağ'da kayak hocalığı bile yapmıştı. Şimdi baba yadigârı çiftliği işletmekteydi. Ama mutsuzdu. Ona göre, işçiler, toprak sahiplerinden dâha mutluydu: **«Toprağı olmayan lar bizden mutlu. Hiç olmazsa fırtına, sel dertleri yok»** diyordu. İşçi ücretleri de çok yükselmişti: **«Altı yıl önce ye di buçuk lira olan işçi ücretle rı otuz liraya çıktı»** diye yakınıyordu. Sonra ziraatle uğraşmak bıktırıcı bir işti. Ye ni portakal, mandalina bahçesi yapanların sayısı her gün azalmaktaydı: **«Bu gidişle on yıla kalmaz, dışarıdan portakal, mandalina ve hatta ji mon ithal edecektik.»**

HALKÇI BİR DEREBEYİ :

Abdürrahim Türk ise, Derik Ovası Beyi idi. Dev bir şa toda yaşıyordu. Şato, Bey'in kendisine ait elektrik motoruyla her akşam aydınlatılıyordu. Bey'in birçok adamı ve şatonun nöbetçileri vardı. Derik Beyi, bu seçimlerde bağımsız aday olmuştu, ama kazanacağını anlayan rakipleri, onu cadde ortasında kurşun yağmuruna tutmuştu. Zor kurtulmuştu. Abdürrahim Türk, «Kim seni kurşunlatan lar?» denince, **«Ben halktan yanayım. Halka karşı olanlar istememiştir Ankara'ya gitme mi»** cevabını veriyordu. Derebeyliği de reddiyordu. **«Ben derebeyi değilim»** diyordu. Bey ailesinin 60 bin dönümden fazla arazisi vardı. Derik Beyi, bunu da şöyle açıklıyor du: «Altmış bin değil. Onbir bin dönüm toprağım var. Kardeşlerimin de var tabii. Halka dönüğüm ben. Derebeyliğin karşısındayım. Bakı nız ben okuyamadım. Kendi kendimi yetiştirdim. Isterim ki herkes okusun. Ne çekiyor sak, cahillikten çekiyoruz.»

IŞÇİLER ISYAN BAYRAĞI AÇARSA..

Ali Hikmet Vuruşkan ise, Mersin'de sebzecilik yapmaktaydı. Kendisi de tarlada çalışıyordu. Elleri nasır bağlamıştı. Toprak reformundan söz edilmemesine çok kızıyordu: **«Uğraşıp didiniyoruz. Kar şılığında aldığımız sıfır. Bir de siyasî partiler yakamıza yapışıyor, toprak reformu di yorlar. Tahrikler böyle sürüp gider, aldatılan işçilerimiz bir gün isyan bayrağını açarsa şaşınmamak lâzım. O zaman hâllmiz nice olur, varın siz düşünün.»**

Vuruşkan'a göre, toprak bölünmemeliydi. veraset yolu tıkanmalıydı. Amerika'daki gibi alle şirketleri kurulmalıydı. Bu eli nasırlı çiftçi, «Yoksa bu gidiş gidiş değil. Çok değil, 5 — 10 yıl sonra büyük toprak sahiplerinin elleriade bile toprak kalmıyacak» diyordu.

AGALIK TARIHE KARIŞTI

Güney'in en büyük çiftçilerinden Adana Çiftçiler Birliği Başkanı Izzettin Özgüray ise, ağa görünüşüne rağmen ağalığı reddediyordu: «Biz toprak sahibiyiz» diyor ve ardından hemen şunları ekliyordu: **«Toprak ağalığı çoktan tarihe karıştı. Bugün işçilerimize yaptıkları hataları söylemek cesaretini bile bulamıyoruz kendimizde. Aparıman ağası, fabrika ağası olursa, toprak ağası da olur.»**

ERALP'İN LİBYA VE KAHİRE ZİYARETİ

Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Orhan Eralp, Libya Devlet Başkanı 28 yaşındaki ihtilâlci albay Hedeti'ye Sunay'ın bir mesajını götürdü. Eralp, daha sonra Kahire'ye gidip Mısır ileri gelenleriyle görüşecek. Yetkililerin ziyaretle ilgili yorumları şöyle: «Libya'da bir ihtilâl olmuş ve iktidar el değiştirmiştir. Bizim eski iktidarla yakın ilişkilerimiz vardı. Bunların hangi ölçüde devam edeceği tesbit olunacaktır.»

Öte yandan, ilgililere göre, «Libya'nın son zamanlarda bâzı Batılı ülkelerle, özellikle ABD ve İngiltere ile olan ilişkilerinde görülen gerginlik, Eralp'in ziyaretine önem kazandırmıştır.»

Ziyaret, ilerici Arap rejimleriyle bir yakınlaşma anlamına geldiği ölçüde olumludur. Türkiye'nin bu ülkerde ABD'nin avukatlığını yapmaktan ittizilikle kaçınacağı umulmaktadır.

—0—

DENİZ GEZMİŞ TAHLİYE EDİLDİ

Ruhsatsız tabanca taşımak dekanî tehdit ve devletin güvenlik kuvvetlerini tahkir iddiasından sanık olarak tutuklanan Deniz Gezmiş'in aleyhindeki iddialarla ilgili olarak polisten istenen bilginin bir türlü gelmemesi üzerine 3. Asliye Ceza Mahkemesi yargıcı tahliye kararı vermiş ve devletin güvenlik kuvvetlerini tahkir iddiasını geçersiz saymıştır.

lenin
hayatı ve mücadelesi
Bu kitapta Lenin'in hayatı ve politik eylemi, sade, özlü bir biçimde anlatılmaktadır.
Borca sahndan evrilmiş olan kitaba bonus ekonomiktir.
256 sayfa 12.5 lira
ekim yayınları
Çelikbalta Sok. 9/18
Yenişehir/ANKARA
17 24 40

Devrim — 7/3

GİZLİ TOPLANTIDA GÖRÜŞÜLEN YENİ AMERİKAN OYUNU

Barış Gönüllülerinin Teknik Yardımı

MÜSLİM ÖZBALKAN
(SBF. Şehircilik Kürsüsü Asıstanı)

Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulu 25 Kasım 1969 Salı günü toplanarak, Barış gönüllüleri konusunda fakültenin görüşünü tesbit etti. Bu görüş, Dışişleri Bakanlığına bildirildi. Aşağıdaki inceleme, Siyasal Bilgiler Fakültesi görüşünü de yansıtmaktadır

24 Ekim 1964 günü, zamanın Başbakanı İsmet İnönü ve Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, Barış Gönüllüleriyle Başbakanlıkta görüştü. İnönü, «Sizden öğrenecegimiz çok şey var» dedi.

Devrim'in 5. sayısında Sayın İlhami Soysal'ın Dışişleri Bakanlığı'ndaki Barış Gönüllüleriyle ilgili olarak yapılan gizli toplantı ve Genel Kurmay'ın görüşleriyle ilgili açıklamasından da anlaşılacağı üzere, Amerikan Barış Gönüllüleri Örgütü Türkiye'de yeni oyunlar çevirme çabasındadır. Çalışma alanları sınırlandırılmış bulunan ve sayıları gün geçtikce azaltılan Barış Gönüllüleri, kendilerine yeni çalışma alanları bulmak ve daha uzun bir süre ülkemizde kalma olanağını elde etmek amacıyla, Hükümetimize yeni teklifler sunmaktadır. Büyük bir gizlilik perdesi arkasında yürüttükleri bu çabalarının Türk kamu oyundan saklanması, Barış Gönüllüleri hakkındaki şüpheleri artırmakta ve doğrulamaktadır. Amerikalı yöneticilerin ve Amerikan kamu oyunun yakından izlediği ve bildiği konuların Türk kamu oyuna da açıklanmasını ulusal bir görev bilmekteyiz.

YENİ PROGRAMIN KAPSAMI

Barış Gönüllüleri Örgütü, «Teknik Yardım Programı» adı altında yeni bir programı hükümetimize kabul ettirmeye çalışmaktadır. Barış Gönüllülerinin bu yeni programı, bundan böyle ülkemize gelecek Barış Gönüllülerinin en fazla yüzde 20 — 30 unun orta seviyede (mid — career) uzmanlar olması; gönüllülerin eğitilme ve Türkiye'de çalışma sürelerinin daha esnek olarak saptanması; Barış Gönüllüleri Programlarının ulusal kalkınma ve planlama kuruluşları ile kaynaştırılması; ve Türkiye'nin Barış Gönüllüleri dışında sağlayacağı teknik yardımların kullanılmasına Barış Gönüllülerinin de katılması gibi, konuları kapsamaktadır.

Açıkça görüleceği gibi, Barış Gönüllülerinin teklif ettiği yeni program, kapsamı bakımından, Barış Gönüllülerinin kendilerine yeni çalışma alanları bulmak, böylelikle daha uzun bir süre ülkemizde kalma olanağını elde etmek ve Amerika'nın Barış Gönüllüleri aracılığıyla kalkınma, planlama, dış yardımların kullanılması gibi hayati konularda Türkiye'nin iç işlerine karışma çabalarının yeni bir örneğidir.

AMAÇ KAPIYI AÇIK TUTMAK

Barış Gönüllüleri yöneticileri teklif ettikleri bu program çerçevesinde Türkiye'ye gelecek gönüllülerin özellikle, a) Geri kalmış bölgelerin bölgesel kalkınması, b) kalkınma sorunlarına yeni çözüm yolları getirecek yüksek rizikolu programlar. (Örneğin kredi birlikleri, kooperatifler gibi, c) uygulama alanında kalkınma planlaması çalışmaları d) planlanmış ya da tatbik safhasındaki programların uygulanması çalışmalarına katılma, gibi, hükümetimizin yüksek öncelik tanıyacağı alanlarda görevlendirilmesini istemektedirler.

İLERİ SÜRDÜKLERİ ŞARTLAR

Barış Gönüllüleri Örgütü, en fazla yüzde 20-30 unun orta seviyede uzman olmasına karşılık teklif ettiği teknik yardım Programının başlanabilmesi için şu şartları ileri sürmektedirler: a) İlk teşhislerin gerçekleşmesi b) uzun vadeli planlamaya daha fazla zaman ayrılması, c) Barış Gönüllüleri Bürosunun ve gönüllülerin program analizlerine daha geniş ölçüde katılmalarının sağlanması, d) Barış Gönüllülerinin de katılmasıyla geniş bir program heyetinin kurulması, e) programların yeniden incelenmesinde basitleştirilmiş ve ilkel eğitimi yöntemlerin kullanılması, f) Ulusal kalkınma için yeni teşebbüslere girişmeden önce, hatta yeni teşebbüslerden daha çok, pilot programlara öncelik verilmesi. Bu şartlara ek olarak teknik yardım programının uygulanması sırasında Barış Gönüllülerinin kendilerine özgü ayrıcalıklarının ve bağımsız bir kuruluş olmalarının göz önünde bulundurulmasını, ülkemize gelecek evli gönüllülerin eşlerine yarım günlük (part — time) iş sağlanmasını ve gönüllüleri 12 — 20 aylık süreli serbest gezi olanağının verilmesini istemektedirler.

BUGÜNE KADAR NE YAPTILAR?

Barış Gönüllüleri Örgütü'nün teklif ettiği yeni programın arkasındaki gizli emelleri ve saikıncalarını belirtmeden önce, Barış Gönüllülerinin bugüne kadar ülkemizdeki eylem ve programlarını kısaca belirtmek yararlı olacaktır.

Yönetsel yapısı ve amaçları bakımından ABD Hükümetine ve Amerika'nın emperyalist politikasına doğrudan doğruya bağlı bulunan Barış Gönüllüleri Türkiye'ye 27 Agustos 1962 tarihinde imzalanan bir ikili anlaşmaya dayanarak gelmektedirler. İmzalanışı, onaylanışı ve uygulanışı bakımından Anayasa'nın 65. maddesine açıkça aykırı bulunan bu anlaşmaya dayanarak bugüne kadar ülkemize gelen Barış Gönüllülerinin sayısı 1201 dir. Bunların 803 ü (yüzde 68'i) İngilizce Öğretmi, 168'i (yüzde 14'ü) Toplum Kalkınması, 77 si (yüzde 6,4'ü) Çocuk Bakımı, 54 ü Hasta Bakımı, 30 u Tüberküloz Kontrol, 15 i ev ekonomisi, 10 u turiam, 37 si (başta O.D.T.U. ve Hacettepe Üniversitesi olmak üzere) Üniversitelerde Orta manlık programlarında çalışmışlardır

Bugün ülkemizde bulunan Barış Gönüllüsü sayısı 172 dir. Bunların 119'u İngilizce öğretimi, 25'i çocuk bakımı, 20'si okutmanı, 6'sı turizm, 1'i tarım programında çalışmaktadır. Toplum kalkınması, tüberküloz kontrol, ev ekonomisi programlarının kaldırıldığını, öteki programlarda çalışan gönüllülerin sayılarının ise 1968'den bu yana hükümet tarafından azaltıldığını ve sınırlandırıldığını görüyoruz.

Hükümetin Barış Gönüllülerine karşı sınırlama politikası izlenmesinin başlıca nedeni, özellikle 1965 yılında başlayan kamu oyunun sert tepkisidir. Bunun yanı sıra Milli Emniyet ve Genel Kurmay İstihbarat örgütlerinin Barış Gönüllülerinin zararlı faaliyetleri ile ilgili raporlarının; vali ve kaymakamların Barış Gönüllülerinin çalışmalarının verimsiz ve saikıncalı oluşuyla ilgili görüşlerinin Hükümetin bu kararında etkili olduğu bilinmektedir.

Türkiye'de serbestçe faaliyette bulunma, araştırma yapma ve özellikle halkın katkısı ile gerçekleşebilecek işlerde çalışma olanakları elde etmeden önce Barış Gönüllüleri ya ülkemizden çıkmak ya da sembolik düzeyde gönüllü ile çalışma durumu ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Üçüncü şıkkın gerçekleşmesi, yani daha çok sayıda gönüllü ile daha geniş ve etkili olabilecekleri alanlar da çalışmaları durumu ise, tekliflerinin kabul edilmesine bağlıdır.

AMERİKA'NIN YENİ PLÂNI

Barış Gönüllülerinin teknik yardım programının hükümet tarafından, tek taraflı olarak Amerika'nın çıkarlarına hizmet etmek amacıyla ülkemize gönderilen ve bugüne kadar [illegible] ve saikıncalı ol[illegible]ı olduklarını saptanmış bulunan Barış Gönüllülerinin daha uzun bir süre ülkemizde kalmaları sonucunu doğuracaktır.

Öte yandan ulusal kalkınma planının ve programlarının hazırlanması, değerlendirilmesi ve dış yardımların kullanılması gibi alanlarda Barış Gönüllülerine yetki ve görev verilmesi, bunların geniş bir serbestlik ve güven içinde faaliyette bulunmalarını sağlayacaktır.

Ayrıca geri kalmış bölgelerin bölgesel kalkınma çalışmalarına katılmalarına izin verilmesi ve 12 - 20 aylık gezi olanağının tanınması, Barış gönüllülerine kapatılan Doğu Anadolu kapısının bunlara yeniden açılması demektir.

Son olarak, Barış Gönüllülerinin bu yeni teklifinin kabul edilmesi Amerika'ya Türkiye'nin planlama, kalkınma ve dış yardımların kullanılması konularında yakından izleme, kontrol ve müdahale olanağı vermektedir.

Görüleceği gibi Barış Gönüllülerinin teknik yardım programının arkasında çok yönlü yeni bir Amerikan oyunu vardır.

PROGRAMIN YÜKLEYECEĞİ KÜLFET VE SAKINCALAR

Barış Gönüllülerinin teklif ettiği yeni teknik yardım programı kapsamı ve şartları bakımından sakıncalı ve Türkiye'ye yeni külfetler yükleyen bir yardım biçimidir.

Ulusal kalkınmasını hızla gerçekleştirmek zorunda bulunan Türkiye'nin oyalayıcı, uygulamaya sürüncle geçilmesini engelleyeci yöntem ve denemelere girişmeye zamanı ve olanağı yoktur. Oysa Barış Gönüllülerinin ileri sürdüğü ilk teşhislerin gerçekleşmesini beklemek, yeni yöntemlerin araştırılmasına girişmek, pilot proje ve programlarla bir takım denemelere girişmek ve bunların sonuçlarını beklemek gibi, maddi olanak ve zaman tüketici yollara sapmak; kalkınma çabamızı engelleyici, amaca aykırılığımızı geciktirici, daha çok maliyetle ve daha uzun sürede saptanan amaçlara varılmasına yol açacak ve aradan geçen süre içinde amaçlardan uzaklaştıracak şartlardır.

Öte yandan teknik yardım adı altındaki bu program Türkiye'ye yeni mali külfetler de yüklemektedir. Barış Gönüllüleri için bu alanlar da yeni çalışma olanaklarının sağlanması, yeni program ve denemelere girişilmesi, yeni örgüt ve heyetlerin kurulması, gönüllülerin eşlerine iş verilmesi vb. mali külfetleri Türkiye gereksiz yere karşılamak durumunda kalacaktır. Ayrıca Türkiye'nin koşullarını ve dilini bilmeyen Barış Gönüllüleri ile iş birliği yapmak zorunda kalacak Türk personelinin emek ve zaman kaybına yol açacaktır. Bazı durumlarda yetkililerin Barış Gönüllülerine Türk personelinden daha fazla ilgi göstermeye ve onların arzularını yerine getirmeye hazır biçimdeki davranışları planlama ve kalkınma kuruluşlarında gereksiz sürtüşmelere sebep olacak ve güvensizlik yaratacaktır.

Barış Gönüllülerinin dış yardımların kullanılması işine karıştırılmaları ise, yardımların daha çok şartlı olarak teklif edilmesi, özellikle Amerikan yardımlarının Barış Gönüllülerinin gösterecekleri programlara ya da teklif edecekleri alanlara yöneltilmesi gibi, Türkiye açısından yardımların serbest kullanılma olanağının sınırlanmasına sebeb olacak; yardımların verimini azaltacak ve maliyetini arttıracak sonuçlar doğuracaktır.

SONUÇ

Türkiye kalkınma çabasını kendi örgüt ve personeli ile gerçekleştirmek zorundadır. Özellikle Barış Gönüllüleri gibi Türkiye'nin gerçeklerine uzak, büyük bir çoğunluğunun gerekli eğitim ve tecrübeden yoksun bulunacağı açıkça belirtilen yabancılarla sorunlarımıza çözüm yolu aramak, kısa dönemde verimsiz ve zararlı; uzun sürede ise oyalayıcı ve gerekli tedbirlerin alınmasını engellemesi bakımından sakıncalı sonuçlar doğuracaktır.

Türkiye'nin ulusal çıkarlarımız açısından büyük önem taşıyan konularda Barış Gönüllülerine yetki ve görev verilmesini gerektirecek gerçek bir ihtiyacı söz konusu değil ken, Barış Gönüllüleri yöneticilerinin Washington'da kendi çıkarları ve amaçlarına uygun olarak hazırlanan bir programı teknik yardım adı altında Türkiye'ye benimsetme çabaları üzerinde dikkatle durulması gereken bir örnektir.

Barış Gönüllüleri programları tek yanlı, Amerika'nın çıkarlarına işleyen bir düzendir. Barış Gönüllüleri programlarının bundan yararlanan ülkelerin de çıkarına olduğunu göstermek için harcanan çabalarına boşa çıktığı ve artık bir şok ülkenin bu programlara son vermek yolunda olduklarını görülmektedir. Bu gerçek Türkiye'deki uygulamalar sonunda da ortaya çıkıruştır. Bu nedenlerle, Barış Gönüllüleri programlarını sona erdirecek biçimde davranılması ve Barış Gönüllülerine «artık kapıların kapatılması» gerekmektedir.

Barış Gönüllüleri'nin fik başkanı Sargent Shriver, Türk okullarını denetledi ve resimde görüldüğü gibi, Atatürk resminin altına asılı İngilizce «Ziyaretiniz için teşekkür ederiz» lâvhasıyla karşılandı.

Amerika'ya giden lise öğrencileri

Amerika'ya lise öğrencilerini götüren bir kuruluş vardır: American Field Service (AFS). AFS'nin tarihçesi 1920'lere gider. O zamanlar yalnız Fransa ile Amerika arasında ve üniversite seviyesinde öğrenci mübadelesi yapılırken, 1947'de kuruluş bugünkü şeklini almış ve öğrenci mübadelesi de lise seviyesine indirilmiş ve uluslararası bir nitelik almıştır.

Bu kuruluşun kâğıt üzerindeki belirtilen amacı, dünya barışını yakın kişisel ilişkiler sonucunda doğacak olan dostluk seviyesinde geliştirmektir. Dünya barışını sağlayacak olan kişiler 17 — 18 yaşlarındaki lise öğrencileri arasından seçilip bir ders yılı Amerika'da liselerde eğitilirler. Buna karşılık Amerikalı öğrenciler bilhassa yaz aylarında diğer ülkelere giderler.

Şimdiye kadar çeşitli ülkelerden 31 406 öğrenci Amerika'ya götürülmüştür. Bunun yanında 12.616 Amerikalı öğrenci yaz aylarında, 3.177 Amerikalı ise öğrenci si de ders yılı için diğer ülkelere gitmiş lerdir.

Türkiye 1952 — 1969 döneminde, A-B.D'ye 1.104 lise öğrenci yollayarak, az gelişmiş ülkeler için de ikinci sırayı almış tır.

Amerika'ya giden öğrencinin orada karşılaştığı durum da üstünde durmağa değer bir nokta Her şeyden önce öğrencinin yaşı çok kritik bir devre: 17—18 yaş. Bu yaştaki lise öğrencisının kafasında toplumuyla ilgili, dünya ile ilgili sorular belirmeye başlamıştır. Tam bunlara cevap aramağa başladığı zaman öğrenci Amerika'ya götürülür. Orada içine girdiği ortamda herkes kendisine tebessüm eder. «Merhaba »der, halini hatrını sorar. Kendisinden «Genç Kültür elçisi» diye bahsedilir. Öğrenciye okullarda, kulüplerde, kiliselerde konferanslar verdirilir. Radyoda, televizyonda kendisiyle röportaj yapılır. Gazetelerde yazıları çıkar, gazeteler ondan bahseder, fotoğraflarını basarlar. Kişi birden bire kendini çok önemli biri olarak görmeye başlar. Bir yandan da öğrenci radyodan telecizyona, gazeteden dergiye kadar Amerikan yayınlarını izlemektedir. Yanında kaldığı aile kendisine aşırı yakınlık göstermektedir Öğrencinin onlara «anne», «baba» diye hitap etmesi programın kurallarından biridir.

Öğrenci Amerikada aynı zamanda her gün duş yapmaga, ayağını yere basmadan arabalarla dolaşmağa yani tüketim toplumunun gereklerine de alışır. Yurduna döndüğünde de aradığı şeyler bunlar olur

Bu arada kendisine gösterile sıcak ilişkilerden dolayı Amerikalılara hissi olarak da bağlanır ve Amerikalı arkadaşı ile Amerikan politikasını çizen Amerikalıyı ayırt edemez. Durum böyle olunca da Amerikan politikasının başkalarının çıkarlarına uyamayacağı gerçeğine de inanamaz.

Bunun içindir ki, Hindistan 1967—1968, Pakistan 1962 — 1963, Endonezya, 1962 — 1963, Suriye 1966—1967'den sonra bu programdan öğrenci göndermeyi reddetmişler. Türkiye ise hâlâ bu yolda devam eylemektedir.

Bu programa katılmış olan bazı öğrenciler bu programın öteden beri zihinlerini kurcalayan niteliğini son bir yıldır kendi aralarında tartışmakta ve Türkiye'nin gerçekleri ile bağdaşmıyan bir programa son verilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler